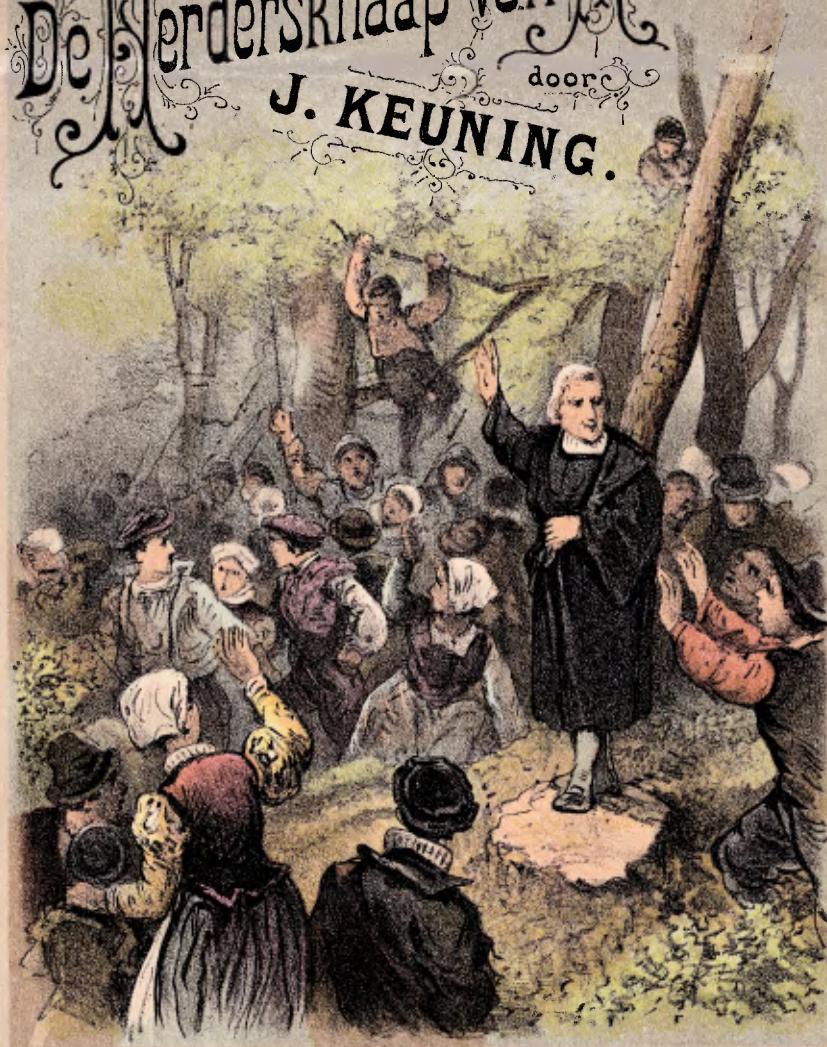

De Herdersknaap van Marcksem

door
J. KEUNING.

NIJKERK, G. F. CALLENBACH.

DE HERDESKNAAP VAN MARCKSEM.

EEN VERHAAL UIT DE GESCHIEDENIS
VAN HET JAAR 1561,

DOOR

J. KEUNING.

NIJKERK
G. F. CALLENBACH.

I.

OP DE WEIDE.

W't was de derde Augustus van het jaar 1561.
Dicht bij de stad Antwerpen lag de heerlijkheid Akeren, tot welker gebied o. a. een nog al groot bosch behoorde. Aan dit bosch grensde een groot weideveld, waarop de koeien van het naburige dorp Marcksem dag aan dag door een paar knapen geweid werden. Deze jonge herders hadden wel een zeer vervelend werk, doch zij waren altijd met zijn tweeën, en daardoor hadden ze het minder eentonig dan anders het geval geweest zou zijn. Van den vroegen morgen tot den laten avond waren zij met hunne veelkleurige kudde daar: zij gingen zelfs op den middag niet naar huis om te eten, maar de noodige spijs en drank werden hun daar gebracht. Midden op deze groote weide stond een groepje oude boomen, die veel schaduw gaven. Daarheen dreven zij de kudde, wanneer het tijd was om hunnen eenvoedigen maaltijd te houden. In het koele lommer zaten of lagen zij dan te eten, terwijl de koeien het ook aangenaam vonden, daar beschut te zijn tegen de stralen der heete zon; rustig legden ze zich gewoonlijk daar neder, zoodat de knapen op hun gemak den maaltijd konden eindigen, en daarna zelfs nog wel een poosje konden dutten of met elkander praten, zonder dat ze behoeften te vreezen, dat de viervoeters hun zouden ontloopen.

Beide deze knapen waren zonen van arme ouders; de eene heette Hubert en woonde te Marcksem, waar zijn vader met handenarbeid slechts een schamel stukje brood voor zijne huishouding verdiende. De ander, die Frans heette, was de

zoon van eene weduwe, die met hare vijf kinderen dikwijls bittere armoede leed. Aan beider kleeding was het te zien, dat ze uit zeer behoeftige huisgezinnen kwamen; kousen en schoenen droegen ze niet; ze liepen steeds op de bloote voeten. Broek en wambuis waren bij beiden in zulk een toestand, dat men wel medelijden met hen moest krijgen, als men hen zag, en bij gebrek aan een goed hoofddeksel, liepen ze ook maar blootshoofds. Waren ze nu bij hunne armoede nog maar netjes geweest! Maar dit was het geval niet. Ze hadden zich er aan gewend, zich zelden te wasschen, en hun hoofdhaar was ook steeds in de grootste wanorde. Gij kunt u wel voorstellen, waarde Lezer, dat dit tweetal dan ook een zeer onaangenaam gezicht opleverde. Daarbij kwam nog, dat ze zeer onwetend waren. Op school waren ze niet geweest en andere gelegenheid, om kennis op te doen, hadden ze niet gehad. Vooral Frans was buitengewoon onkundig; zijn makker Hubert wist van sommige zaken nog *iets*, wijl zijn vader juist niet zoo dom was en hij van dezen dikwijls over de eene of andere zaak werd ingelicht.

Op bovengenoemden warmen dag in Augustus zat dit tweetal tegen den middag weêr in de schaduw van de oude beukenboomen op de weide, terwijl het vee rustig lag te herkauwen. Het eten was gedaan en zwiingend staarden beiden voor zich uit; het scheen, dat ze in diep gepeins waren, doch dit was het geval niet; ze dachten op dat oogenblik nergens aan; het was slechts een doelloos voor zich heen staren, dat zij deden. Doch weldra scheen het, alsof Frans iets in het oog kreeg, dat zijne aandacht trok. Hij keek zeer opmerkzaam naar den kant van het bosch.

„Kijk, Hubert,” zoo sprak hij, „wie komen daar het bosch uit?”

„Waar?” vroeg de aangesprokene, terwijl hij opstond, om beter te kunnen zien.

„Daar, kijk, daar!” zei Frans, terwijl hij naar den kant wees, waar twee mannen uit het bosch waren gekomen en nu hun weg over het weideveld namen.

„Ik zie wel twee mannen,” sprak nu Hubert, „maar hoe kan ik op zoo grooten afstand zien, wie het zijn!”

„Mij dunkt, het zijn geen mannen hier uit de buurt.”

„Waarom denk je dat, Frans?”

„Dat weet ik niet, ik denk het maar zoo.”

„Dat is slim van je, hoor!” zeide Hubert, terwijl hij niet kon nalaten, over Frans te glimlachen.

„Ik denk ook, dat ze niet hier uit de buurt zijn,” ging hij voort, „maar ik heb daar reden voor.”

„Zoo?”

„Ja, ik heb gehoord, dat er dezen avond eene kettersche vergadering hier in het bosch gehouden zal worden, en nu is het zeer waarschijnlijk, dat die twee mannen er in zijn geweest, om eene geschikte plaats uit te zoeken, of iets gereed te maken, of zoo iets.”

„Wat zeg je, eene kettersche vergadering?” vroeg Frans, terwijl hij groote oogen opzette.

„Ja, eene kettersche vergadering. Heb je daar nog nooit van gehoord?”

„Jawel, maar dat is immers iets heel verschrikkelijks!”

„Dat heb ik ook wel eens hooren zeggen, maar ik geloof, dat het niet zoo erg is.”

„Niet? Wat doen ze daar dan? Weet jij er iets van?”

„Wel, daar komt dan een prediker, en een heele boel volk, om dezen te hooren.”

„Wat is dat, een prediker?”

„Foei, Frans, je weet ook niemendal. Dat is een man, die het evangelie verkondigt.”

„Maar wat is dat, het evangelie?”

„Weet je dat ook al niet? Nu, ik weet er ook niet veel van, maar ik geloof, dat daarin gesproken wordt over God en den hemel, en zoo al meer.”

„Zoo! En waar is dat evangelie?”

„Wel, dat staat in den Bijbel. Weet je 't nu?”

„Nee, ik weet niet, wat de Bijbel is.”

„Ik weet er ook niet veel van, maar zooveel kan ik je zeggen, dat het een boek is, waar de priesters zeer boos op zijn en waar de ketters zeer veel van houden.”

„Maar wat zijn dan eigenlijk ketters? Dat heb ik nog nooit goed geweten.”

„Och jongen, ketters zijn boos op de priesters en gaan niet

meer naar de mis en naar de kerk, zij lezen liever in den bijbel."

"En zij zijn zeer goddeloos, niet waar? En van den duivel bezeten? Dat heb ik wel eens hooren zeggen."

"Dat meende ik vroeger ook, maar dat is toch niet waar. Het moeten maar eens heel goede menschen zijn."

"Maar hoe gaat dat verkondigen van dat evangelie dan? Heb je dat wel eens gehoord?"

"Neen, gehoord heb ik het nooit, maar die prediker zegt dan aan de menschen, wat er in dat evangelie staat. Hij spreekt dan over God en over den hemel."

"En zeker ook over den Heiligen Vader, over St. Franciscus, mijn beschermheilige, en over nog een heele boel heiligen meer?"

"Dat geloof ik niet; ketters houden niet van de heiligen."

"Niet? Dat is jammer, die kunnen ons toch een heele boel goed doen."

"Ja, dat weet ik niet," antwoordde Hubert, nadenkend.

"Hoe weet je dat allemaal, Hubert?" vroeg nu Frans weér.

"Ik heb 't van mijn vader gehoord. Die gaat soms ook wel eens naar zulk eene vergadering. Maar dat mocht ik u eigenlijk niet verteld hebben; dus moet je het ook aan niemand weér vertellen."

"Waarom niet?"

"Wel, dan kon de pastoor het wel eens hooren, en dan zou hij heel boos op vader zijn en hem misschien veel kwaad doen."

"Zoo! Dan schijnt het toch wel niet goed te zijn, een ketter te wezen."

"Vader zegt, dat het wel goed is."

"Gaat uw vader dan van avond ook naar die vergadering in het bosch?"

"Ik hoorde hem van morgen zeggen, dat hij er heel gaarne naar toe zou willen gaan, maar dat hij ditmaal niet kon, omdat hij reeds een paar dagen wat ongesteld is."

"En waarom komen die ketters juist in een bosch samen, en dan nog wel bij avond?"

"Zij willen niet, dat de priesters en monniken er iets van merken zullen; daarom vergaderen ze op afgelegen plaatsen en op den donkeren avond."

„Nu, ik begrijp van al die dingen nog maar een klein beetje; maar het kan mij ook niet schelen.”

„Mij wel,” hervatte Hubert, „ik wou, dat ik er meer van wist.”

„En ik wou, dat 't avond was,” zei Frans, „dat we naar huis konden gaan. Mij dunkt, wij kunnen nog wel een poosje gaan slapen; ze liggen allemaal nog goed rustig.”

„Nu, ga jij maar slapen; ik blijf wakker,” antwoordde Hubert, „want ik vertrouw die leelijke oude *vale* niet; kijk, zij steekt den kop zoo hoog en kijkt weer zoo grillig.”

„Ja, dat is een oude plaaggeest; die maakt ons vaak de poppen aan het dansen. Nu, als ze begint, moet ge mij maar terstond wakker maken.”

Dit zeggende, ging Frans voorover liggen met het hoofd op zijne armen, terwijl Hubert bleef waken. Hij scheen nu werkelijk in diep gepeins te geraken. Waarover? Wie zal het zeggen! Maar niet heel lang, misschien een kwartier, had hij dus zitten mijmeren, toen zijne aandacht werd getrokken door een persoon, die daar naderde. Hij was uit de verte reeds kenbaar als een geestelijke, en toen hij naderbij kwam, herkende Hubert in hem den pastoor van Marcksem.

„Frans, Frans!” riep hij nu, „wordt eens wakker jongen, en zie, wie daar aan komt.”

„Wat? — O, is die oude *vale*, die tooverheks weer aan den gang! Wacht, ik zal haar!” zeide Frans met droomerige stem. Hij meende, dat de koe, waar zij een scheef oog op hadden, begon lastig te worden.

„Och, wat!” sprak Hubert; „ik spreek niet van eene koe. Kijk toch eens goed uit uwe oogen.”

„Dat is onze heer pastoor immers,” riep nu Frans, nadat hij gedaan had, wat Hubert zeide.

„Wat komt die hier doen?” voegde hij er bij. „Kijk, hij schijnt hierheen te komen. Ik hoop, dat hij maar voorbijgaat, want ik bid nooit genoeg „Ave's” en „Pater-nostres” naar zijn zin, en wie kan dat altijd ook onthouden? Ik heb in geen week een gebed opgezegd.”

„O zoo, dan zal hij daarover zeker eens met u moeten praten”, zeide Hubert.

Beiden zagen nu met eenige spanning den bedoelden per-

soon naderen. Na enkele oogenblikken was hij bij hen. De koeien keken als nieuwsgierig op, toen hij bij hen kwam, maar ze bleven toch liggen.

„Goeden dag, knapen! Wel wat hebt ge daar een mooi plekje onder de boomen om eens uit te rusten!” Zoo sprak hij hen aan.

„Dag, heer Pastoor!” antwoordden beiden te gelijk.

„Kom,” zeide hij, „ik zal eens een poosje bij u gaan zitten; ik ben warm van de wandeling in den heeten zonneshijn.”

En terwijl hij zich het zweet van het voorhoofd wischte, zette hij zich tegenover de beide koeherders op het gras neder. De arme jongens waren tamelijk verlegen tegenover den geestelijke; slechts steelsgewijze keken zij hem aan; doch hij begon spoedig met hen te praten over hun werk, en het duurde niet lang, of zij durfden tot hem spreken. Hij liet hen maar vertellen en hoorde ook heel geduldig naar het verhaal van al de schelmstukken van de „vale,” die maar geen goed bij hen scheen te kunnen doen; ja, de pastoor zeide zelfs, terwijl hij zich die koe liet wijzen:

„Nu, dat is het beest ook wel aan te zien; het ziet zoo kwaad en koppig als een ketter.”

Bij het hooren van het laatste woord, brandde Frans eene vraag op de tong, maar hij hield ze nog terug. De pastoor bemerkte dit, maar hij liet er niets van blijken. Heel onschuldig keuvelde hij met hen voort; eindelijk vroeg hij:

„En verveelt gij u hier niet vreeselijk? Gij moet hier toch dag aan dag wezen, en 't is hier eenzaam.”

„Ach neen, heer Pastoor!” zeide Hubert, „dat gaat nog al; wij zijn het gewoon.”

„En die behekste, kettische „vale” zorgt wel, dat we ons niet behoeven te vervelen,” voegde Frans er bij.

„Nu ja, maar menschen ziet gij hier toch zeker bijna nooit?” vroeg hij verder.

„Ook nog al eens; de heer Pastoor is van daag al de derde, die we hier zien,” sprak Hubert.

„Zoo? Zijn hier al twee vóór mij geweest? En wie waren dat?” hernam de pastoor.

„Wij kenden ze niet; ze gingen op een grooten afstand hier voorbij;” antwoordde Hubert haastig.

„Ze kwamen uit het bosch en Hubert meent, dat het ketters waren, heer Pastoor!” sprak Frans zeer onvoorzichtig.

„Wel, dat hebt ge stellig mis; ketters komen hier niet!” zoo zeide nu de geestelijke, terwijl hij Hubert onderzoekend aankeek.

„Ik heb gezegd, het *konden* wel ketters zijn, heer pastoor, maar ik weet het niet, of ze het wel waren,” zeide Hubert, terwijl hij min of meer kleurde.

„Maar waarom zegt gij dan, dat *konden* wel ketters zijn?”

„Omdat er dezen avond eene kettersche vergadering in het bosch gehouden zal worden, heer pastoor!” sprak de onnoozele Frans.

Hubert keek hem toornig en bestraffend aan, maar Frans scheen er niets van te begrijpen.

„Komaan,” zeide nu Hubert, „de koeien moeten noodig weiden; kom, Frans, laten we ze naar gindschen kant drijven.”

Meteen sprong hij op en met zijn zweep dwong hij spoedig de koeien op te staan. De beesten schenen vreemd te kijken, dat ze zoo plotseling en onzacht werden opgejaagd.

De pastoor hield zich, alsof die kettersche vergadering hem geen belang meer inboezemde, daarom zeide hij:

„Och, Hubert heeft zeker wat gedroomd, kettersche vergaderingen zijn hier niet. Gij hebt gelijk, Hubert, de koeien moeten eens weêr eten. Ik ben ook uitgerust en zal verder gaan.”

Hubert hoorde deze woorden nauwelijks meer, want hij was al een heel eind weg, de kudde koeien voor zich uitdrijvende. Met zeer veel haast dreef hij ze verder; hij meende, dat Frans achter hem aankwam en in die meening ging hij al maar verder met de koeien; doch toen hij eindelijk eens omkeek, zag hij dat Frans nog met den pastoor stond te praten op de rustplaats. Daarom riep hij heel hard:

„Frans, Frans! Kom!”

Frans keek op en kwam terstond aangelopen, terwijl de priester in de andere richting verder ging.

„Frans, wat had de pastoor je nog te zeggen!” vroeg Hubert zeer belangstellend, toen zijn kameraad eindelijk bij hem was.

„Och, niets bijzonders,” antwoordde deze, „hij wilde alleen nog wat weten van die kettersche vergadering.”

„En heb je 't hem gezegd?”

„Ja, ik heb hem verteld, wat ik wist,” antwoordde Frans heel onnoozel.

„Je bent een domoor, een ezelt!” schreeuwde nu Hubert met toornige stem, niet bedenkende, hoezeer hij zich bezondigde met aldus te schelden.

„Waarom? Wat heb ik gedaan dat je zoo boos wordt?”

„Och, onnoozele hals, had ik je niet gezegd, dat ge het aan niemand vertellen mocht? En nu heb je het toch gedaan. Wat belet me, je dat eens betaald te zetten.” Meteen hief Hubert de zweep op, om hem te slaan.

„Pas op, hoor, doe dat niet,” riep de bedreigde, die nu ook boos begon te worden, „je weet wel, dat ik sterker ben dan jij; ik ben niet bang voor je, maar...”

„Maar waarom heb je dan alles verteld?” vroeg Hubert verontwaardigd.

„Omdat ik vergeten was, dat ik het niet doen moest,” antwoordde Frans.

„En heb je ook over mijn vader gesproken, onnoozele bloed? Zeker wel, niet waar?”

„Ik heb alles gezegd, wat ik wist.”

„Ik heb je wel gezegd, dat je een domme ezelt zijt!” zoo voer Hubert weer in drift uit, maar hij had de zweep weer laten zakken, wijl hij wel wist, dat hij tegen Frans niet vechten kon.

„Och, wees maar niet bevreesd, dat er kwaad van komt,” hernam Frans. „De pastoor wilde er in 't geheel niets van gelooven; hij zeide, dat hier geen ketters zijn en dat je alles maar gedroomd hadt!”

„Zeide hij dat?” vroeg Hubert.*

„Ja, dat zeide hij.”

„Daar ben ik blij om; dan kan het zooveel kwaad niet. Maar pas nu op, hoor Frans, dat ge nooit aan iemand meer zoo iets vertelt.”

„Nu, dat wil ik wel doen; ik deed het ook niet, om je leed te doen, maar omdat ik er niet meer aan dacht. Ik ben

dan ook maar blij, dat de pastoor er niets van gelooven wilde.”

„En heeft hij je ook naar uwe „Ave's gevraagd?”

„Gelukkig niet. Ik had het stellig verwacht, maar hij was ditmaal zoo vriendelijk, als ik hem nog nooit gezien heb.”

Zoo sprekende werd de goede verstandhouding tusschen de beide herders weêr hersteld. Spoedig spraken zij weer over iets anders en schenen vergeten, wat er geschied was.

Intusschen moest Frans zoo nu en dan toch nog er aan denken, wat het evangelie en de bijbel en een prediker en een ketter toch wel zouden zijn. Het rechte wist hij er nog niet van, en Hubert al even min. De arme jongens waren niet alleen onwetend in vele zaken, die het aardse leven betreffen, maar vooral ook aangaande den weg der zaligheid, en dit, mijn jeugdige Lezer, is de aller betreurenswaardigste onwetendheid, die er zijn kan, omdat ze tengevolge heeft een eeuwig verderf. Daarom is het ook voor ieder mensch, wie hij ook zij, in de eerste plaats noodig, den weg der zaligheid, die in den Bijbel geopenbaard is, te leeren kennen. Leest gij den Bijbel? Doet gij het biddend?

De pastoor van Marcksem verliet met een zeer tevreden gezicht deze weide. Het was hem aan te zien, dat hij zeer in zijn schik was met hetgeen hij gehoord gehad, en dat hij verder goede gevolgen van dit bezoek aan de herdersknapen verwachtte.

II.

OP DEN WEG.

~~~~~

Dezelfde 3e Augustus, in het vorige Hoofdstuk genoemd, was een drukke dag voor de stad Antwerpen. Op dien dag namelijk hielden de Raderijkers, die veel roem door geheel Nederland behaald hadden, een feestelijken intocht in de stad, en aan den avond zouden zij eene tooneelvoorstelling geven, waarop velen zich reeds lang vergaapten.

Deze Rederijkers waren mannen, die zich bezighielden met de dichtkunst en met het tooneelspelen. In hunne stukken, welke zij voordroegen, stelden zij vaak de gebreken van hunne tijdgenooten in een bespottelijk licht. Dit deden zij ook met de gebreken van de geestelijkheid van hun tijd, zoodat monniken en priesters vaak niet zeer gesticht waren over hetgeen zij te voorschijn brachten, maar het volk vond dit aardig en juichte alles toe, wat stof gaf tot schertsen en lachen. En juist door deze spelen der Rederijkers gingen velen de oogen open voor het bederf der roomsche kerk.

Deze mannen, deze Rederijkers, hadden zich aaneengesloten tot vereenigingen, welke zij Kamers noemden. In ééne stad bestonden meestal meer dan één van zulke Rederijkerskamers.

Op den bovengenoemden dag nu stroomden van alle kanten menschen naar Antwerpen, om den feestelijken intocht bij te wonen en tegenwoordig te zijn bij het tooneelstuk op den avond. De straten der oude Scheldestad vertoonden dan ook op dien dag eene buitengewone levendigheid, eene geheel andere drukte dan gewoonlijk in de drukke koopstad viel op te merken.

Niet alle inwoners der stad namen evenwel deel aan de luidruchtige vreugde. In Antwerpen waren ook velen, die er niet aan dachten, zich aan uitbundig vreugdebedrijf over te geven, want in vele opzichten was deze tijd voor hen geen tijd van vreugde. Dit waren de hervormden of de ketters, zooals de roomsche geestelijkheid hen noemde.

De hervorming had reeds vroeg vooral in Antwerpen ingang gevonden, en wyl Keizer Karel V en zijn opvolger Filips II den voortgang der „nieuwe leer” met geweld wilden keeren, hing velen der Antwerpenaren voortdurend een zwaard boven het hoofd.

Den 8sten van Bloeiimaand 1521, had Karel V het eerste plakkaat tegen de hervorming doen afkondigen. Dit had hij in den loop der jaren door nog vele andere laten volgen, die al strenger werden en al gruwelijker straffen bedreigden op het aanhangen van de „nieuwe leer.” Zoo hard en streng waren ze, dat zelfs de vroedschap van Antwerpen in 1550 weigerde,

zulk een plakkaat te doen afkondigen, wyl alleen het gerucht van de afkondiging de kooplieden deed besluiten om de stad te verlaten, tengevolge waarvan de handel stilstond, vele huizen onbewoond bleven en vele arbeiders geen werk meer hadden. Toch had de afkondiging eindelijk moeten geschieden.

Alle plakkatens evenwel konden de hervorming niet stuiten. Als God werkt, wie zal het dan keeren? In Antwerpen groeide het getal der hervormden dagelijks aan. Uit een der kloosters van Antwerpen was eene vertaling van het Nieuwe Testament de wereld ingegaan, de prior *Spreng* had het vertaald en *Hans van Ruwesmonde* het uitgegeven (1521). Uit ditzelfde klooster waren de mannen voortgekomen, die de eerste martelaars in de Nederlanden waren, *Hendrik Voes* en *Jan van Essen*, die in 1523 te Brussel werden omgebracht. In dat klooster had ook *Hendrik van Zutphen* gewoond, die zoo zegenrijk te Antwerpen, gelijk ook op vele andere plaatsen, gewerkt heeft. Sedert dien tijd waren vele van de inwoners dezer stad, die de gehoorzaamheid aan Christus boven alles stelden, als martelaars gevallen. Toch breidde de gemeente des Heeren zich aldaar voortdurend uit.

Al deze menschen nu verkeerden in voortdurende spanning. Telkens kon de wolf in de schaapskooi vallen, om de kudde te verscheuren. Wel vergaderden zij in het geheim, maar spionnen omringden hen, zelfs verraders maakten hen soms openbaar. De vorst des lands wilde van geen toegeven weten: Filips II bekrachtigde alle plakkatens zijns vaders, ja, verscherpte die nog: het *Heilig Officie*, of de Inquisitie werd ingevoerd. Wel heette deze niet de *Spaansche*, maar de *pauselijke* Inquisitie, doch wat gaf het, dat zij eenen anderen naam droeg, terwijl de zaak dezelfde was: zij was eene geloofsrechtbank, die *onderzoek* of *inquisitie* moest doen naar het geloof der menschen, en, allen die van de roomsche kerk afweken, aan den wereldlijken rechter overleveren om gedood te worden, terwijl ze bij haar onderzoek gebruik mocht maken van pijnbanken en andere geweldige middelen.

Het was dus voor de ware belijders des Heeren in het algemeen en voor die te Antwerpen in het bijzonder geen tijd van vreugdebedrijf. Zij hadden dezen dag voor iets anders

bestemd; terwijl het volk zich om de Rederijkers verdrong, wilden zij eene geheime vergadering houden, om Gods woord te hooren verkondigen en om samen te bidden. Deze samenkomst zou plaats hebben in het ons reeds bekende bosch op de heerlijkheid Akeren, en Hubert, de herdersknaap, had het bij het rechte eind, toen hij vermoedde, dat de twee mannen, die zij uit het woud zagen komen, kettters waren, die toebeidselen hadden gemaakt voor deze vergadering. Zij hadden de geschiktste plaats uitgezocht en een boomstomp uitgekozen, waarop de prediker zou kunnen staan.

Deze prediker was een grijsaard, wiens naam ik u niet weet te zeggen; maar het voorstel, om deze geheime vergadering te houden, was van hem uitgegaan, en de gemeente had het met blijdschap vernomen. Algemeen dacht men: op dezen dag van wereldsche vroolijkheid hebben de vervolgers het te druk met de Rederijkers om op ons te letten. Niet alleen de hervormden uit Antwerpen zouden in het bosch vergaderen, maar ook allen in de omliggende plaatsen werd zoo spoedig mogelijk bericht gezonden door geheime boden en zoo had ook Huberts vader er van vernomen, ofschoon hij eigenlijk nog niet beslist met de roomsche kerk gebroken had, maar alleen zoo nu en dan eens zulk eene *ketttersche* vergadering bijwoonde.

De twee mannen, die Hubert en Frans over de weide hadden zien gaan, keerden naar Antwerpen terug. Zij hadden hun werk in het bosch gedaan. Tegen den avond hoopten zij nu nogmaals daarheen te gaan, om met de gemeente samen te komen.

Een van dit tweetal heette *Bartholomeus van Hoy*, en was schrijnwerker van beroep. Hij had nog niet lang in Antwerpen gewoond en was eerst onlangs tot de kennis van de waarheid gekomen; doch deze had onder den zegen des Heeren zulk eene uitwerking op hem had, dat hij thans een oprecht discipel des Heeren genoemd kon worden. Hij was nog jong en had eene vrouw en één kind. De ander was een sjouwerman uit Antwerpen, *Krijn de Wind* genaamd. Deze was reeds veel langer tot het ware geloof gekomen. Aan hunne kleeding was het reeds te zien, dat zij tot de geringe menschen behoorden.

Bij beiden waren kousen, broek en wambuis van eene grove stof. De eerste alleen droeg over zijn buis nog een korten mantel, dien hij thans evenwel vanwege de warmte afgedaan en over den arm geslagen had. Een breedgerande hoed diende beiden tot hoofddekseel.

Met deze mannen willen wij een weinig nader kennis maken, en daartoe voegen we ons bij hen, waar zij — na het weidveld overgegaan te zijn — den weg insloegen naar Antwerpen.

„Het belooft een schoone avond te worden,” zoo begon Krijn tot den schrijnwerker te spreken, „de lucht is helder en droog; 't is nu wel warm, maar als de zon ondergegaan zal zijn, zal het in het bosch zeker heerlijk worden.”

„'t Is mij altijd een aangename tijd,” sprak nu Bartholomeus, „als ik het woord Gods kan hooren, al stormt het ook om mij heen; al valt de regen ook met stroomen naar beneden. O, dat dierbare Bijbelwoord, dat kostelijke woord des Heeren! Zoeter dan honig en honigzeem voor het gehemelte, is het voor mijne arme ziel. Och, dat de verblinde priesters en papen wisten, wat zij verwerpen, als zij het woord des Heeren wederstaan!”

„Ja, Bart, gij hebt gelijk, er is op aarde niets in waarde te vergelijken met dat woord des Heeren. Ik zou ook liever alles, zelfs mijn leven verliezen, dan dien Bijbel te moeten missen.

„Zij weten het niet, Krijn, zij, die ons vervolgen, hoe vruchteloos al hunne pogingen zijn, om ons van dat Woord af te trekken. Ik zou zonder dien dierbaren schat eenvoudig niet kunnen leven.”

„Zoo gaat het allen, Bart, die in oprechtheid des harten discipelen van onzen Heiland zijn geworden. Vaak voel ik de wensch bij mij opkomen: och, dat we al onze medemenschen met het heerlijke evangelie konden bekend maken. Er zijn er nog zoo velen, die den dood te gemoet gaan met dat valsche vertrouwen op het woord der priesters, die hun de zonden vergeven voor geld. Hoe vreeselijk zullen zij teleurgesteld worden, als ze zien, hoe schandelijk ze bedrogen zijn.”

„Dat zegt ge wél, Krijn. Maar denk ook eens aan die arme priesterschare. Ze zijn blinde leidlieden der blinden. Hoe

vreeselijk moet het hun eens zijn, te vallen in de handen van den levenden God, wijl zij de kudde, hun toevertrouwd, niet hebben geleid op den weg die naar den hemel voert, maar op dien breeden weg, die eindigt in het eeuwige verderf."

"En hebben vervolgd allen, die daartegen getuigen! Dit moet ge er nog bijvoegen, Bart."

"Juist! En welke gruwelijke vervolging is het, die zij de belijders des Heeren doen ondergaan. Verbranden ze niet allen, die zij als aanhangers der *nieuwe leer*, in handen kunnen krijgen? En ware het nog alleen verbranden! Maar eerst die vreeselijke folteringen op de pijnbank, om de arme schapen geheimen af te persen, of om hen te dwingen tot terugkeer naar hunne afgoderij. En dan nog dat levend begraven, dat ze ook velen van hunne slachtoffers aandoen. 't Is toch ontzettend, zoo levend in een kuil geworpen en dan met aarde overdekt te worden en te gevoelen, dat de beul die onmeedoogend vasttrapt."

"Ja, 't is, om er van te ijzen. Vergeet ook niet, die andere wijze van *begraven*! Die is nog vreeselijker. Eerst in een open kist gelegd te worden met een strop om den hals, en daarna, als die kist in de aarde neergelaten is, door den beul, die den strop dichttrekt, te worden geworgd! Terecht noemt men zulk eene kist eene *smoorkist*. Of te moeten zien, dat een der geliefde broeders en zusters in een zak wordt genaaid en daarna in de rivier geworpen, of in eene tobbe of een vat verdrongen wordt."

"Ik heb het nog vreeselijker gezien, Bart; men had iemand aan het eene eind eener wip gehangen en door de wip op en neer te trekken, liet met het arme slachtoffer telkens een oogenblik neder in een groot vuur en trok het er daarna weêr uit. Het was eene marteling zonder eind."

"Laten we ons niet meer die schriktooneelen voor den geest brengen, Krijn. Bedenken we liever, hoe gelukkig het is, dat ze slechts ons lichaam en niet onze ziel kunnen dooden. Laten we onzen nood klagen bij Hem, die ons hooren, en alleen ons helpen kan."

"Gij hebt gelijk, Bart. Wij mogen wel klagende bidden, wat het bekende lied zegt:

„Aenhoort God, hemelsche Vader,
 Ons clagen in deser tijt,
 Och, Heere, weest ons bewaerder,
 O God, vader gebenedijt!
 De satan is bevangen met nijt,
 Om onse sielen te verderven,
 En om u leden te doen sterven,
 Dat bewijst hij met grooter spijt.

Och Heere, God Almachtig,
 Ik clage u mijnen noot,
 Datter om de waarheyt crachtich,
 So vele sterven den doot,
 En leyden hier so menigen stoot;
 Met onthoofden, verdrencken, verbranden,
 Comen sy hier tot schanden,
 Ist niet een jammer groot?

„Ja, dat is een treffend lied, Krijn; dat drukt zoo goed uit, wat wij gevoelen. En God zal gewisselijk ons klagen hooren. Al is het ook, dat wij nog een tijdlang vervolgd moeten worden, de satan zal niet overwinnen. Die vervolging zal dan nog alleen strekken om onze zielen heilzaam te zijn en de kerk des Heeren uit te breiden.”

„Dus wilt gij zeggen, dat niet wij, die vervolgd worden, maar veeleer zij, die ons vervolgen, te beklagen zijn?”

„Zeker, Krijn. En, o welk eene vreugde is het mij, dat ik mag behooren onder de vervolgden en verdrukten. Ik kan den Heere nooit genoeg danken voor de genade, die Hij aan mij bewezen heeft, dat Hij mij tot de kennis der waarheid gebracht heeft. Voor korten tijd wandelde ik nog in de duisternis en de zonde.”

„Ja, dat heb ik gehoord, Bart. Toen gij in onze goede stad Antwerpen kwaamt wonen, waart gij nog een getrouw zoon der roomsche kerk, niet waar?”

„Wel zeker, in mijne vorige woonplaats Hoy had ik nog geen enkel straatje opgevangen van het licht, dat van Gods woord uitgaat. Maar de Heere heeft het alzoo bestuurd, dat

ik mij te Antwerpen vestigde en daar heeft zijn heilicht mij beschenen. O, wat zal ik den Heere vergelden voor zijne weldadigheid, aan mij bewezen!"

"Ja, ja, Bart, zoo is het: de Heere heeft ons dat voorrecht geschonken; en Hem te prijzen voor die genade, zoo behoort het!"

"Moge zijn dienstknecht ons ook dezen avond eenen rijken zegen brengen!"

Aldus sprekende traden zij de poort van Antwerpen binnen en verloren zich spoedig te midden van het joelende en jubelende volk, dat zich door de straten der Scheldestad bewoog.

III.

IN EN BIJ HET BOSCH.

De avond was gekomen, de avond van den derden Augustus van het jaar 1561. De verwachting van Krijn, den sjouwerman, werd verwezenlijkt: het was een dier zeldzaam schoone avonden, zooals er niet vele in een jaar komen. De lucht was helder en droog; het zachte windje, dat op den dag gewaaid had, had zich nu geheel neergelegd. In de natuur had alles zich ter ruste geschikt: de vogelen in het woud zwegen; de bloemen lieten hunne kopjes hangen; de bladeren der boomen schenen te slapen, zoo stil hingen zij aan de twijgen. Alleen de menschenwereld scheen zich nog niet tot de nachtrust te kunnen schikken. Wel lagen de eenvoudige landlieden reeds op hunne legersteden, maar de bewoners der stad Antwerpen zetten het feest van den dag nog voort, ja, de feestavond scheen den feestdag nog in luidruchtig gewoel te overtreffen, en ook zij, die eenen afkeer hadden van deze wereldsche vroolijkheid, waren nochtans niet ter ruste gegaan, maar toen de zon aan het ondergaan was, stillietjes bij eenen of tweeën, hoogstens bij drieën of vieren de poort uit en naar het bosch op de heerlijkheid van Akeren gegaan. Daar gingen zij „ter preëk.”

Het was ongeveer negen uur, toen zij in het heerlijke woud te zamen kwamen. Van verschillende kanten drongen zij in het bosch en naar de plaats, die voor de samenkomst bestemd was. Voorzichtig en zonder luid te spreken naderden zij, alsof ze misdadigers waren, die zorgvuldig hunne gangen moesten trachten te verbergen. Mannen en vrouwen, grijsaards en jongelingen en maagden, zelfs kinderen waren er bij. Langzamerhand groeide hun getal aan, totdat er ten laatste wel vijfhonderd bijeen waren. Ieder voorzag zich zoo goed mogelijk van eene zitplaats. Sommigen zetten zich op boomstammen neder; de meesten vlijden zich op het zachte mos; de ouden het dichtst bij den boomstomp, waarop de prediker zou plaats nemen. Enkele jongelingen en nog krachtige mannen klommen in de boomen en zetten zich op een breedten tak van eenen ouden beuk in de nabijheid van de spreekplaats, om den leeraar des te beter te kunnen hooren.

Deze schare overziende, moest men er onwillekeurig toe komen, zich af te vragen: is dat nu het volk, dat zoo vervolgd moet worden? De ernst en de vrede lag bijna allen op het gelaat. Van oproerige kreten of woorden werd daar niets gehoord. Veeleer kenteevende aller gelaat eene stille onderworpenheid aan alles, wat de Heere hun zou believen op te leggen. Naar de kleeding te oordeelen behoorde verreweg het grootste deel der menigte tot den minderen stand, hoewel ook de rijke stand, vooral de stand der gegoede kooplieden, door verscheidene personen vertegenwoordigd was. Neen, dat was geene vergadering, die gevaarlijk was voor koning en vaderland! Allen werden gedreven door honger en dorst naar het woord Gods, en juist in dat opzicht bood deze schare een allertreffendst schouwspel. Want is er heerlijker gezicht, dan eene schare, die brandt van verlangen, om Gods woord te hooren?

Eindelijk, toen men veronderstelde, dat allen waren aangekomen, trad de grijze prediker op zijn zonderling gestoelte. Het was geene gemakkelijke plaats, om te staan, en voorzeker was het een werk van groote inspanning, om zich onder die boomen door zooveel menschen te doen verstaan. Maar gelijk zijne hoorders brandden van begeerte, om het woord Gods te

hooren, gevoelde hij eene groote blijdschap, als hij het woord des Heeren mocht *spreken*, al was het met veel moeite en onder groot gevaar.

Toen hij optrad, ontblootten terstond de mannen en jongelingen en knapen het hoofd, terwijl aller oor gereed was, om te luisteren. Het zou u, waarde lezer, naar ik hoop, zeker zeer aangenaam zijn, u te midden dezer vergadering neder te zetten en mede de blijde boodschap des heils op te vangen van de lippen des waardigen mans; om met deze schare mede in gebed en dankzegging het harte uit te storten voor God; om met haar mede te doorleven die zalige oogenblikken van gemeenschapsoefening met God en om met haar te deelen in den zegen, dien de Heere op het ootmoedig gebed wil schenken. Niets zou mij aangenamer zijn, dan u en mij-zelven dat voorrecht te gunnen, en toch — ik moet u weder het bosch uit leiden en terug voeren naar de weide, waar we op den middag de herdersknapen achter de kudde aantreffen.

Hubert en Frans bevonden zich nog daar. Hoe zeer de laatste op den middag ook gewenscht had, dat het avond ware en tijd, om naar huis te gaan, toch viel dit voorrecht hun dezen avond niet te beurt, want de herders, die hen gewoonlijk des avonds kwamen vervangen, om daarna des nachts de wacht te houden bij de kudde, waren wel op den bestemden tijd gekomen, maar alleen om hen te verzoeken, dat ze ook den nacht bij de kudde wilden blijven doorbrengen, en daar dit verzoek met eene aanbieding van een weinig geld gepaard ging, hadden de ons bekende knapen er in toegestemd. Het ging hun wel aan het hart, de zoete nachtrust te moeten opofferen, maar het weinigje, dat zij er mede verdienden, verlokte hen, om gewillig dit offer te brengen. De eigenlijke nacht-herders hadden zich daarop naar de stad gespoed, om mede feest te vieren.

Hubert en Frans hadden weer de kudde onder de bekende boomengroep saam gedreven. De beesten begonnen rustig daar te herkauwen en de jonge herders lagen half te droomen op het koele gras.

Plotseling staken beiden verwonderd het hoofd op, en luisterden.

„Hoor, Hubert, wat is dat? Hoort gij 't wel?“ vroeg Frans.

„Ja zeker, hoor ik het,“ klonk het antwoord, „en als het niet een ding was, dat onmogelijk gebeuren kon, dan zou ik zeggen: er zijn ruiters hier op de weide.“

„Is dat dan onmogelijk?“

„Wel, dat is ook eene vraag! Hebt gij bij dag hier wel eens ruiters gezien? En wat zouden ze dan bij nacht hier te maken hebben?“

„Ja, dat is waar ook,“ zei de onnoozele jongen.

„En toch komen er ruiters aan. Hoor! — Het stappen der paarden is duidelijk te hooren. — Maar ze rijden langzaam.“

„Er schijnen er nog al een stuk of wat te zijn. Zouden ze hier heen komen?“

„Houd u eens een oogenblik stil. We willen nog eens goed luisteren.“

Beiden zwegen, gingen overeind staan en spitsten hunne ooren, waarna Hubert zeide: „Er is geen twijfel aan, Frans; 't zijn paarden, en ze komen in deze richting.“

„Wat zouden die hier moeten doen, Hubert?“

„Ja, weet ik het! Ik zou het u ook wel willen vragen.“

„Ik wou, dat het dag was!“ wenschte Frans.

„En waarom dat?“

„Ik weet niet, maar bij nacht kon 't wel eens iets anders zijn.“

„Een spook of zoo iets, meent gij, niet waar?“ vroeg Hubert.

„Ja zeker, er zijn er zoovelen, die iets zien bij nacht. Waarom zou 't ons niet kunnen gebeuren?“

Hieruit alleen zouden wij reeds kunnen opmaken, dat zij kinderen der 16e eeuw waren. Toen was het bijgeloof nog veel meer algemeen dan thans, hoewel er ook nu nog niet weinigen zijn, die er mede behept zijn, en niet bedenken, dat bijgeloof iets *zondigs* is.

„Ik hoop het maar niet!“ antwoordde Hubert.

„Weet ge, wat we doen, als het zoo iets is? Dan klimmen we terstond in de boomen!“

„En als het spook u dan achterna klimt, waar dan heen, Fransje?“

„Wel, dan spring ik er weer uit en loop weg.“

„En dan armen of beenen breken, niet waar? En dan met

gebroken beenen wegloopen. Ik loop dan maar liever weg, eer dat ik een been stuk heb. Misschien kom ik dan nog wel net zoo ver als gij."

"Hoor, daar praten mannen!"

"Ja, ik hoor het. Laten we ons stilhouden."

Weder zwegen ze een poosje. Frans vooral stond in angstige spanning, en keek zoo nu en dan eens naar den boom, alsof hij berekenen wilde, in hoeveel tellen hij wel den top zou kunnen bereiken. Zij hoorden nu de stappen der paarden in de nabijheid en de mannenstemmen werden duidelijker hoorbaar. Eindelijk staken de koeien zelfs de koppen op, alsof ze onrustig werden bij dit gerucht.

"Ik hoop niet, dat ons de kudde van schrik uit elkander vliegt," zeide Hubert. "Dat zou bij nacht recht lastig zijn."

Nauwelijks had hij dit gezegd, of op korten afstand hoorden zij halt houden, en daarna werd er duidelijk, doch niet zeer hard geroepen:

"Zijn hier herders?"

De knapen wisten bijna niet, wat zij wel antwoorden zouden. Frans keek alweer naar den boom, maar Hubert verstoutte zich, na korte aarzeling te roepen, luide genoeg om verstaan te worden:

"Ja!"

"Wilt gij dan wel eens hier bij ons komen?" zoo werd hun nu weer toegeroepen.

"Wie zijt gij?" vroeg Hubert nu.

"Och, kom maar hier!" zoo klonk nu eene andere stem, „gij zult in ons bekenden vinden."

En werkelijk herkenden zij den laatsten spreker aan zijne stem als den pastoor van Marcksem, die hen dien middag een bezoek gebracht had.

"'t Is de pastoor, Hubert!" zei nu Frans. „Nu ben ik gerust; laten we er maar gauw heen gaan; als de koeien nu maar rustig blijven; die verwenschte *vale* zal wel weêr oproer maken."

Maar Hubert was niet zoo gerust als Frans, nu hij wist, dat het de pastoor was. Plotseling schoot hem te binnen, dat er eene vergadering in het bosch was. Zou het verschijnen

dezer ruiters daarmede ook in verband kunnen staan? Zoo vroeg hij zichzelf af en meteen verheugde hij zich er over, dat zijn vader door ongesteldheid verhinderd was, er heen te gaan. Frans naderde nu vrijpostig de onverwachte bezoekers en Hubert moest wel volgen. Zij zagen nu, dat er een tiental mannen te paard hen wachten. Ook de geestelijke zat op een ros.

„Hebt gijlieden hier ook menschen voorbij zien gaan?” vroeg deze nu.

Hubert begreep, dat het wenschelijk was, Frans niet aan het woord te laten komen, want deze zou in zijne onnoozelheid misschien meer zeggen, dan goed was, daarom antwoordde hij zoo spoedig mogelijk met de wedervraag:

„Wanneer meent U?”

„Heden avond bedoel ik,” luidde het antwoord van den pastoor.

„Nu ja, heer pastoor, ik meen wel, dat wij enkele personen gezien hebben.”

„Ja, een heele menigte,” riep Frans.

„Zoo? Eene heele menigte?” vroeg de geestelijke weér. „En naar welken kant gingen zij?”

„Och, heer pastoor,” hervatte Hubert snel, „gij kunt op Frans niet veel aan; wat meer dan zes is, noemt hij een heele menigte.”

Dit was dan ook waar, want van de hoeveelheden boven zes had hij eene zeer verwarde voorstelling.

„Nu, zeg mij dan, naar welken kant gingen de menschen, die gij gezien hebt?”

„Naar verschillende kanten,” zeide Hubert, „ook naar den kant van Antwerpen.” De nachtherders waren immers dien kant uit gegaan.

„Naar welken kant nog meer?”

„Maar waarom vraagt de heer Pastoor dit?” zeide Hubert tamelijk vrijmoedig.

„Dat zal ik u zeggen, beste jongen,” vleiide de valsche pastoor. „Wij hebben gehoord, dat er menschen in het bosch zijn, en nu is het ons om al die menschen niet te doen, maar wij meenen, dat er één onder is, die een groot misdadiger is. Dien zoeken wij eigenlijk.”

Dat had Hubert niet verwacht. Hij sloeg bijna reeds geloof

aan de woorden van den pastoor, ofschoon deze opzettelijk loog. Hij vermoedde namelijk wel, dat Hubert er meer van wist, doch het niet wilde zeggen uit vrees voor de gevolgen; daarom trachtte hij hem vooruit reeds gerust te stellen, door te zeggen, dat zij slechts één zochten en nog wel een misdadiger.

„De misdadiger is hier onder de boomen, heer pastoor,” riep Frans, „’t is die leelijke *vale kee*”.

Bijna allen lachten bij dezen uitval van den hals.

Thans vatte een der andere ruiters het woord. Deze spreker was de leider, de aanvoerder van den troep. Hij was niemand anders dan de Drossaard van Marcksem. De pastoor had hem nl. medegedeeld, dat er hedenavond eene kettersche vergadering in het bosch zou gehouden worden en hem aangespoord, deze te overvallen. De Drossaard, die een groot vijand van de vromen was, liet zich dit geen tweemaal zeggen, had spoedig eenige ruiters samengebracht en nu zou men de vergaderden overrompelen en zooveel mogelijk gevangenen maken. Alleen moesten zij nauwkeuriger de plaats kennen, waar in het bosch de ketters waren. Daartoe wilde men zich nu van de herdersknappen bedienen. Hij sprak nu aldus:

„Hoort eens, jongens, deze avond is een buitenkansje voor u. Gij kunt heel gemakkelijk flink wat verdienen. Dat er menschen in het bosch zijn, weten wij reeds. Maar kunt gij ons ook nauwkeurig zeggen, op welke plaats ze zijn?”

„Neen, heer Drossaard” antwoordde Hubert, „wij zijn niet in het bosch geweest.”

„Zoo! Nu, ga dan eens met u beiden heel voorzichtig het bosch in, zoo zacht, dat gij niet gehoord wordt, en breng ons eens spoedig bericht, waar het volk zich bevindt.”

„Maar wij moeten bij de koeien blijven, heer!” zei Hubert.

„Ik en deze mannen zullen wel zoolang op het vee passen; heb daarover maar geene zorg.”

„Maar . . . .,” en Hubert wilde weér een hinderpaal opwerpen, doch de Drossaard voorkwam hem door te zeggen:

„Als gij doet, wat ik u gezegd heb, dan zal ik u goed beloonen; gij ontvangt dan beiden van mij een nieuw stel kleeren, die u wat netjes zullen staan, zoodat andere knappen u zullen benijden.”

„Wanneer zullen we die krijgen, heer?” vroeg Frans een weinig voorbarig.

„Morgen!” klonk het kortaf.

„Ik zal terstond gaan, heer!” riep Frans weêr.

Hubert wist niet, wat hij doen moest. De belooening lachte hem toe; en een misdadiger te helpen opsporen, dat was immers iets plichtmatigs. Eer hij evenwel zijn antwoord gereed had, riep de Drossaard nog:

„Nu, niet langer getalmd, hoort ge? Anders . . . !”

En dit woord klonk zoo dreigend, dat ook Hubert zeide:

„Ik zal het doen, heer!”

„Maar pas dan vooral op de *vale*, heer Drossaard,” riep Frans nog, „en als hij kunsten begint, moet ge hem maar de ribben stuk slaan.”

Daarmede gingen de knapen heen.

Toen zij weg waren, stegen alle ruiters af, om gezamenlijk de kudde des te beter in het oog te kunnen houden. De Drossaard gaf intusschen zijne bevelen.

„Mannen,” zoo sprak hij, „als deze knapen straks terug zijn, en wij nauwkeurig weten, waar de ketters zich bevinden, dan rijden zes van u het bosch in. Als ge dan dicht bij hen gekomen zijt, stijgt ge af, bindt uwe paarden vast aan een boom en valt op hen aan. Ge moet er zooveel grijpen en gevangen nemen, als ge maar kunt, maar let er vooral goed op, wie de prediker is. Dien moet ge vooral hebben. Denkt er wel aan, dat ge 300 gulden verdienen kunt met hem te grijpen, want die prijs is op zijn hoofd gezet. Laat hem dus niet ontkomen.”

„Hij zal ons niet ontkomen, heer Drossaard, wij zullen hem grijpen!” riepen enkelen.

„De heer Pastoor en de andere twee mannen,” zoo ging de aanvoerder voort, „blijven hier bij mij. Wij zorgen allen, dat wij te paard zitten. Als er dan nog ketters ontkomen en het bosch uitvluchten, dan rennen wij hen na, en het zal ons gemakkelijk vallen, hen in te halen, en te knevelen.”

„En waar moeten wij met de gevangenen heen?” vroeg nu een der mannen, die het bosch in moesten.

„Die brengen we terstond in de gevangenis te Marcksem,” luidde het antwoord.

„Ja," zeide de pastoor, „dan zullen we zien, hoe de pijnbank hun bevalt, en we zullen ze roosteren en braden. Dat kettergebroed moet uitgerooid worden. Ze vermenigvuldigen als wilde konijnen; heel Antwerpen is er door besmet en hunne ketterij verbreidt zich ook al meer en meer over het land."

„Hoeveel menschen zouden daar zijn in het bosch, naar gij denkt, heer Pastoor?" vroeg de Drossaard verder.

„Ik kan het ook niet nauwkeurig zeggen; mij dunkt, vijftig zal wel het hoogste aantal wezen."

De pastoor van Marcksem kende dus op verre na nog niet den omvang van wat hij „ketterij" noemde.

Spoedig kwamen Hubert en Frans terug. Ze waren nauwelijks een kwartier weg geweest.

„Wel, hebt ge hen gevonden?" vroeg de Drossaard haastig.

„Ja, heer Drossaard," antwoordde Frans.

„Waar zijn ze dan?"

„Een heel eind het bosch in!" zeide de domme jongen.

„Ik zal het u zeggen, heer!" begon nu Hubert. „Als ge eerst den boschweg volgt en dan den tweeden zijweg rechts neemt, dan komt ge spoedig bij de plaats, waar ze zich bevinden."

„Nu, mannen, hebt ge het gehoord?" vroeg de Drossaard.

„Ja, heer Drossaard, wij zullen ze nu wel vinden."

„Maar zeg nog eens, knapen, weet gij ook, hoeveel er ongeveer zijn?"

„Een heele boel!" riep Frans.

„O, dat is dus meer dan zes!" schertste de Drossaard.

„Ik kan het niet zeggen, hoeveel er zijn, heer," sprak Hubert. „Daar heb ik niet op gelet; toen ik de plaats wist, ben ik terstond terug gegaan."

„Nu, mannen doet uw werk!" gebood de aanvoerder. „En denkt aan de drie honderd gulden," riep hij hun nog na.

„Ik geef u mijn zegen!" prevelde de pastoor, „en alle Heiligen mogen u bijstaan!"

„Wel, wel! de Heiligen zullen ook komen helpen," fluisterde Frans zijn kameraad in. „Zouden die ook te paard zitten of gaan zij te voet?"

In gewone omstandigheden zou Hubert om dezen snuggeren

zet van Frans gelachen hebben, maar thans was hij niet tot lachen gestemd. Ofschoon hij het zich niet verklaren kon, was het alsof een zeker wantrouwen en een angstig voorgevoel zich van hem meester maakten, daarom antwoordde hij kort af:

„Dat moest ge den Pastoor liever vragen.”

Terwijl de Drossaard en de drie mannen, die bij hem waren, op de weide afwachtten, drongen de andere zes ruiters het bosch in. Eerst reden zij tamelijk hard, want zij wisten, dat zij nog ver genoeg van de vergaderplaats af waren, zoodat hunne nadering daar niet gehoord kon worden. Maar toen zij eindelijk tot op eenigen afstand genaderd waren, lieten zij de paarden slechts langzaam voortgaan, en weldra stegen zij af, bonden hunne rossen vast en gingen langzaam en voorzichtig te voet verder. Zoo zacht mogelijk slopen zij voort en spoedig konden zij niet alleen de stem van den prediker duidelijk hooren, maar ook hem woord voor woord verstaan.

Eene diepe stilte heerschte er onder de schare der toehoorders; het was, alsof al die menschen de woorden, door Gods dienstknecht tot hen gesproken, indronken, zoo hingen zij aan zijne lippen. Op het gelaat van allen lag de ernst verspreid, doch geene moedeloosheid en verslagenheid: Veeleer was het, alsof bij velen een glimlach van vreugde soms door al dien ernst kwam heenbreken, als zij den waardigen prediker hoorden spreken over „de kroone der heerlijkheid,” welke de Heere zal geven aan allen, die volharden zullen tot het einde. Uit menig hart steeg voorzeker de verzuchting op: och, Heere, geef ook mij die kroon, geef ook mij kracht, om te volharden tot het einde.

Bartholomeus van Hoy en Krijn de Wind waren ook onder de toehoorders. Zij zaten niet, maar stonden dicht bij den grijzen prediker. Het was ook hun aan te zien, dat zij zielevoedsel ontvingen. Ook bij hen was de gedachte: *deze plaats is niet dan een huis Gods*, want de Heere was daar in het midden.

De dienstknechten van den Drossaard kwamen al nader en nader zonder dat iemand der bedreigde schare hen bemerkte. Nog enkele schreden en zij zouden met éenen sprong in hun midden staan en gewis het eerst hunne handen aan den weer-

loozen dienstknecht des Heeren slaan, op wiens hoofd een prijs van 300 gulden gezet was. Zoo scheen het te zullen gaan, maar de Heere bestuurde het anders.

De aanvallers vermoedden niet, dat er ook toehoorders in de boomen zouden zitten, en zoo keken zij dan ook niet naar boven, maar al voor zich uit en daardoor liep één hunner met het hoofd tegen de neerhangende voeten van een der hoorders. Deze laatste keek naar beneden, en — „verraad, verraad, vlucht, broeders, vlucht!”

Zoo begon hij op angstwekkenden toon te roepen. Zijn alarmkreet overstemde een oogenblik het woord des predikers, maar deze zweeg heel spoedig.

„Verraad, verraad! Vlucht allen! spoedig!”

Zoo klonk het terstond uit verscheidene monden.

Het is onmogelijk, nauwkeurig te beschrijven, wat er nu gebeurde. Als door schrik aangegrepen, sprong alles overeind. Velen wisten in de eerste onsteltenis niet, wat te doen. Sommige vrouwen en maagden begonnen doordringende angstkreten te slaken. Kinderen gingen aan het schreien, maar te midden van al deze klanken, kon men ook uitroepen hooren, als deze: „Heere, behoed ons!” „Heere, och help ons!” „Heere, doe ons volharden!” „Red uwe schapen van de wolven!”

Slechts één oogenblik duurde deze besluiteloosheid, het volgende oogenblik sloegen bijna allen op de vlucht. De prediker deed nog wel alle moeite, om den vluchtenden nog eenige woorden toe te roepen, doch zij werden niet verstaan. Men drong maar door het geboomte en snelde naar alle kanten heen, zonder te bedenken in welke richting men liep. Menige vrouw of maagd verloor in de snelle vlucht hare huik en menig man of jongeling zijnen mantel of hoed, maar men bekommerde zich daar niet om. Vluchten, vluchten, altijd sneller en altijd verder, dat was aller eenige zorg.

Intusschen stonden de aanvallers dat niet ledig aan te zien, neen, terstond grepen zij den eersten den besten aan en keken goed rond, waar de prediker zich bevond. Deze, wel wetende, dat aan hem zooveel geld te verdienen was, had zich daarom ook gehaast, van zijn zonderling spreekgestoelte af te springen en zich spoedig weg te maken. Ware de vergadering

gebleven, hij zou ook niet van zijn post geweken zijn, maar thans was vluchten het beste, wat ook hij doen kon.

De grimmige krijgsknechten evenwel riepen elkander toe: „Grijpt den prediker. Waar is hij? Laat hem niet ontsnappen!”

Een oogenblik daarna riep een van hen zijnen makkers toe: „Hier is hij, komt te hulp, ik heb hem! Komt, mannen, helpt mij hem binden!”

En waarlijk, hij had iemand aangegrepen, die op den boomtrunk stond, op de plaats des predikers. Geen twijfel dus, of deze was het! Met haast kwamen de anderen te hulp. Terstond trokken zij hem van zijne standplaats en onder allerlei uitroepingen bonden zij hem.

„Zie zoo, brave prediker, nu hebt ge uw laatste sermoen gedaan!” riep de een.

„Drie honderd gulden! Wat is zoo'n ketter toch duur!” spotte een ander,

„Ik wou, dat hij nog duurder was!” wenschte een derde.

„Geef uwe ketttersche handen eens hier! Wij zullen u een weinig binden, vriendschap!” zoo riep de eerste weér.

„He, wat een zoete ketter, hij is zoo stil als een lam!” schimpte er weér een.

Het was ook waar; de man liet zich gewillig binden en deed niet de minste moeite, om weg te komen.

„Maar wij doen niet goed,” riep er nu een ander, „wij moeten nog meer zien te grijpen. Voort, jongens, ik zal dezen wel vast houden!”

Terstond sprongen de anderen het bosch in, maar hunne moeite werd schaars beloond. Na geruimen tijd kwamen zij terug met nog twee gevangenen. De een was een oud man, die niet dan langzaam voort kon komen en door de duisternis van het woud ook nog was teruggehouden. De ander scheen wel ziekelijk, hij sleepte zich slechts met moeite en langzaam voort. Zoo hadden zij dan nu vier gevangenen, en nadat ze allen goed gebonden hadden, zochten ze hunne paarden weér op en gingen nu het bosch uit naar de weide, waar de Drossaard met verlangen hen wachtte.

De gevangenen ondervonden nu reeds eene voorproef van hetgeen hun verder wachtte, want de onbarmhartige soldaten

dreven hen met harde stokslagen vooruit. Of de oude man al jammerende: „och, menschen, ik kan niet harder loopen, ik ben oud,” dat baatte niet. „Wij zullen uwe oude kettergewrich-ten wel wat lenig maken; daar is *stoksmeer* goed voor!” antwoordden zij hem. Of de zieke al klaagde en kreunde, en bad: „och, lieve menschen, verschoont mij een beetje, ik ben ziek!” dat hielp al evenmin. „Ja, ja, wij weten wel, dat de duivel in u woont; maar dien zullen uwe rechters er nu wel spoedig uit weten te drijven!” zoo spotten zij.

Eindelijk kwam men op de weide aan. De Drossaard en de pastoor, die hen hoorden naderen, liepen hen te gemoet.

„Hoe is het gegaan, mannen?” vroeg hij.

„Best, heer Drossaard!” klonk het antwoord, „wij hebben de drie honderd gulden verdiend.”

„Hebt gij dan den prediker gevangen?”

„Ja, heer, den prediker en drie anderen.”

„Gij hebt u flink gehouden, jongens!” zoo prees hen de Drossaard.

„Weest gezegend, mijne kinderen! de kerk en de Heiligen zullen u beloonen!” zoo sprak de pastoor.

„Gij vergist u, mannen, ik ben de prediker niet!” riep nu plotseling de gevangene, dien zij voor den leeraar hadden gehouden.

„Wat zegt gij, ellendige ketter?” duwde een der soldaten hem toe. „Zijt gij de prediker niet? Ja, dat zoudt ge ons wel willen doen gelooven, niet waar? om er gemakkelijker af te komen.”

„Dat is eene ellendige ketterlist,” riep de pastoor. „Mannen, gelooft hem niet. Nu kunt gij eens zien, hoe die ketteren zijn; door allerlei list en verzinsels trachten zij zich te redden.”

„Nee, menschen,” sprak nu de gevangene weer, „ik bedrieg u niet, neen, ik wenschte, dat ik zulk een prediker ware, als gij meent in handen te hebben, doch ik ben slechts een eenvoudig schrijnwerker van Antwerpen. Bartholomeus van Hoy is mijn naam.”

„Mannen, slaat hem op zijn kettterschen mond, hij tracht u te misleiden,” zoo riep weer de pastoor, alsof hij vreesde, dat zij den gevangene zouden gelooven en loslaten.

„Wie geeft u het recht, aldus te spreken?” vroeg nu Bartholomeus, „gij en al de andere Baäls-priesters hebt reeds genoeg gelogen. Vraagt dan aan mijne broeders, de andere drie gevangenen, of ik niet Bartholomeus van Hoy ben.”

„Ja, die is hij!” riepen de drie medegevangenen bijna te gelijk.

„Gij zijt allen ketters, uw woord is niet te vertrouwen, gij hebt allen den duivel!” bulderde de priester. „Naar de gevangenis, naar de pijnbank, naar den brandstapel met u!”

„Arme priester, gij zijt begeerig naar ons bloed. Als de Heere het toelaat, zult gij ons gewisselijk dooden, maar weet het, eens zal Hij ons onschuldig bloed van uwe hand eischen. Dan zal het u vreeselijk zijn te vallen in de hand des Heeren!” zoo sprak Bartholomeus.

„Zwijg, vuige ketter!” dat was het antwoord, dat de aangesprokene gaf.

„Maar, mannen,” sprak nu de Drossaard, „het is spoedig uit te maken, of deze ketter de prediker is, of niet. Zoo hij het is, dan moet hij een grijsaard zijn.”

„Een grijsaard, heer Drossaard? En deze is nog een jonge man. Hebben we ons dan waarlijk vergist?”

„Ja, waarlijk, gij hebt u vergist, mannen!” sprak Bartholomeus, „de grijze prediker is uwe verraderlijke handen ontkomen, en daar dank ik God voor.”

„Maar gij stondt toch op de plaats, waar de prediker behoorde te staan, toen wij u grepen, leelijke aartsketter!” sprak nu een der soldaten in toorn.

„Daar was ik met opzet gaan staan,” antwoordde Bartholomeus weér. „Ik wist wel, dat gij mij dan in de plaats van den grijzen dienstknecht des Heeren zoudt grijpen, en dat wenschte ik juist, want hij kan nog veel nut doen, veel meer dan ik, eenvoudige schrijnwerker.”

„Dienstknecht des duivels, moet gij zeggen!” schreeuwde de priester.

„Gij, ellendige Lutheraan, hebt gij ons zoo bedrogen? Daar!” bulde een der soldaten en hij gaf den gevangene zulk een slag op het hoofd, dat deze er van duizelde.

„De Heere rekene u deze zonde niet toe, mijn arme, verblinde vriend!” zeide Bartholomeus zacht en meewarig.

„Naar de hel met u, valsche ketter!” riep de pastoor. „En gij mannen, wat verdient gij, dat ge den voornaamsten ketter hebt laten ontsnappen?”

„Ja, 't is een aller jammerlijkst geval,” sprak de Drossaard.

„Bij alle Heiligen, mannen! vliegt met uwe paarden de vluchtelingen na; misschien kunt gij hem *nog* grijpen. Doet nog, wat gij kunt.”

Nauwelijks had hij dit gezegd, of de zes mannen, die de vergadering op de vlucht hadden gejaagd, sprongen te paard en vlogen over de weide, om zoo mogelijk nog eenigen te grijpen. De gevangenen werden aan de anderen overgegeven.

„Komt niet terug zonder den hoofdketter, of de heilige moeder Gods zal u straffen!” riep de geestelijke hun nog na.

Toen zij weg waren, ging de Drossaard eens onderzoeken, wie de andere gevangenen waren. Eerst richtte hij zich tot hem, die het eerst was gevangen genomen.

„Hoe is uw naam en waar woont gij?” vroeg hij op barschen toon.

„Ik ben Pieter Klein, zoon van den koopman Jakob Klein van Antwerpen,” luidde het antwoord.

„En gij?” zoo vroeg hij aan den grijzen gevangene.

„Ik ben Hans Pietersz., een arm man van Antwerpen.”

„Gij hadt beter gedaan, maar stilletjes thuis te blijven, oude grijskop!” snauwde de Drossaard.

„De ketterij maakt allen bezeten, ouden zoowel als jongen,” voegde de nijdige priester er bij.

„En wie is daar nu nog meer?” vroeg de Drossaard verder.

„Och, heer Drossaard! ik ben een arm man van Mareksem, mijn naam is Diederik Hubertsz.”

Nauwelijks was dit woord gezegd, of de Drossaard hoorde achter zich een doordringenden kreet, als van iemand, die plotseling door waanzin was aangegrepen. Hij keerde zich verschrikt om, en bemerkte toen, dat de jonge koeherder Hubert zich daar op den grond had geworpen, en onder het slaken van allerlei wanhoopskreten zich over het gras wendte, zich met den vuist voor het hoofd sloeg en de haren uit het hoofd rukte.

„Mijn vader! O, ik heb mijn vader verraden! Ik ben een

vadermoorder! O, ol wee mij, wee mij! Waar zal ik mij verbergen! O, Vader, Vader, Vader!"

Zoo jammerde de arme jongen. Allen begrepen, wat dit geroep beteekende. Diederik Hubertsz was de vader van den knaap. Deze had gemeend, dat zijn vader niet bij de vergadering zou zijn; uit nieuwsgierigheid was hij met Frans stilletjes tot achter den Drossaard geslopen en daar hoorde hij plotseeling, dat zijn vader een der gevangenen was. Geen wonder, dat eene vreeselijke smart hem aangreep en hij van wanhoop niet wist, wat hij deed.

„Zijt gij daar, Hubert?" riep nu zijn vader hem toe.

„Och, vader!" antwoordde de jongen, „ik ben uw moordenaar geworden. Maar ik wist het niet, de Pastoor heeft mij bedrogen. O, wat zal er van mij worden, van mij, vadermoorder!"

„Hebt gij ons dan verraden, mijn jongen? Dat is immers niet waar?"

Hubert was intusschen opgestaan, had zich voor zijn vader neergeworpen en diens knieën omvat.

„Vader, vergeef het mij, ik heb in onwetendheid u verraden. Maar gij moet niet sterven, zij moeten u loslaten! Och, heer Drossaard, laat mijn Vader toch losgemaakt worden. Neem mij liever gevangen in zijne plaats. Dood hem toch niet. Och, hij mag wel los, niet waar, lieve heer Pastoor?" zoo jammerde de knaap.

Allen, die het hoorden, waren er door getroffen, tenminste naar het scheen, want niemand sprak een woord.

„Bid God om vergeving, mijn zoon!" sprak de vader. „Ween niet om mij, ik wil wel gedood worden, maar ween over uwe zonden en bid den Heere Jezus, dat Hij u alles vergeve. Dan zulle we eenmaal bij elkander in den hemel zijn, al dooden ze ons nu ook."

„Gij moet niet gedood worden!" schreeuwde Hubert wanhopig, terwijl hij zich aan zijns vaders beenen heel stijf vast klemde. „Niet waar, heer Drossaard, vader wordt losgelaten?"

't Scheen, dat de anders hardvochtige man wel eenigszins bewogen was met het lot van den knaap, tenminste hij zeide:

„Wij zullen zien, knaap, ik hoop, dat hij kan losgelaten worden."

Maar het hart van een roomschen priester bleek wel zonder alle medegevoel te zijn.

„Neen, neen, heer Drossaard!” zoo sprak hij haastig, „gij hoort wel aan hetgeen hij tot den jongen spreekt, dat hij een echte ketter is. En zulk een man mag niet losgelaten worden!”

Hubert begon nu opnieuw te jammeren, maar spoedig werd aller aandacht op iets anders gevestigd. De zes vervolgers kwamen terug met nog twee gevangenen.

Deze waren in het bosch aan het dwalen geweest en daardoor kwamen zij achteraan. Terwijl de anderen reeds lang in veiligheid waren, vonden de soldaten hen nog op den weg en natuurlijk werden ze nu als kettters gevat.

„Hebt ge den prediker?” vroeg de pastoor haastig.

„Neen, heer Pastoor, dien moge de duivel halen!” sprak een der ruwe soldaten.

„De duivel moge u halen, omdat ge niet beter opgepast hebt!” Dat was de zegenwensch van den pastoor, die zich nog wel een dienaar van Christus durfde noemen.

„Nu, heer Pastoor, wij hebben toch zes gevangenen!” sprak de Drossaard.

„En wat nu, heer Drossaard?” vroegen de krijgers.

„Naar Marksem! Daar in de gevangenis!” zoo klonk het.

„Vader niet, och, laat vader los!” gilte Hubert, maar de ruwe mannen stootten hem weg en voerden alle gevangenen heen. De arme jongen moest het aanzien, dat zijn vader werd weggebracht. Het laat zich beter gevoelen, dan beschrijven, in welken toestand hij achter bleef.

„Ik wil uwe kleeren niet hebben, heer Drossaard,” riep hij den aanvoerder nog na.

Een half uur later waren binnen Marcksem's kleinen kerker zes gevangenen opgesloten.

In de gevangenis.

De gevangenis te Marcksem was klein. Het ons bekende zestal hervormden werd daarin in drie vertrekken of hokken gesloten. Bartholomeus van Hoy kwam alleen in een hol, Pieter Klein, Hans Pietersz en Diederik Hubertsz met hun drieën in een ander en de twee, die het laatst gevangen genomen waren, in een derde. Deze twee evenwel bleven er niet lang in. Reeds den volgenden avond liet de Drossaard een van hen los. Deze was de zoon van een zeer gegoed burger van Antwerpen. Er werd gemompeld, dat de vader van dezen jonkman zijn zoon las *gekocht* had voor eene groote som geld, en daar het algemeen bekend was, dat de Drossaard zeer geldgierig was, vond dit verhaal wel geloof. Hoe dit zij, de jonkman werd ontslagen, voordat hij nog over zijn geloof ondervraagd was.

De soldaten, die hem uit de gevangenis brachten, waren zeer beschonken. Misschien hadden zij al eens flink gedronken in het voornitzicht van het loon, dat zij ontvangen zouden voor het gevangen nemen der kettters. In hunne dronkenschap wisten zij niet recht, wat zij deden. Toen zij den straksge-noemden jongeling uit zijn hol gehaald hadden, sloten zij wel de deur, maar niet goed, want zij schoven den grendel voorbij de kram en niet er in. De gevangene, die alleen achterbleef, bemerkte dit, en hij was zoo vrijpostig, zijn hok te verlaten. Hij verborg zich een poos in de donkere gang en vond spoedig gelegenheid, naar buiten te sluipen. De overige gevangenen evenwel werden beter bewaard, doch hoewel hun lot niet benijdenswaardig was en zij wel konden denken, dat zij ter dood veroordeeld zouden worden, waren zij toch goedsmoeds.

Bartholomeus was alleen, maar niet eenzaam. Hij gevoelde, dat de Heere bij hem was en ondervond in ruime mate de vertroosting des Heiligen Geestes, zoodat hij zelfs wel kon zingen in zijnen kerker. Zijn God verliet hem niet, dit gevoelde hij, en hij sprak tot Hem als tot zijnen lieven Vader.

Dit voorrecht hebben zij, die in waarheid Gods kinderen zijn : in alle omstandigheden des levens hebben zij een toevlucht, eenen Vader, wien zij al hunne nooden kunnen bekend maken en die hen niet verlegen laat.

Ook de andere drie hadden goeden moed, zelfs de vader van Hubert. Het scheen, dat de gehoorde preek in het bosch hem onder 's Heere zegen op eens tot een oprecht geloof had gebracht. Vroeger was hij wel de *nieuwe leer* toegedaan, maar het bleek niet, dat hij ze ook van harte omhelsd had. Thans scheen dit wel het geval, want hij sprak met zijne lotgenooten vrijmoedig over den dood, die hen wachtte, en daarbij betoonde hij niet den minsten schrik. Zoo bleek ook aan hem, dat niet het *toegedaan zijn* van de waarheid, maar wel het *hartelijk omhelzen* er van door het geloof den waren stervensmoed geeft. Mogen ook mijne jeugdige lezers hieraan denken!

Het duurde niet lang, of de pastoor van Marcksem verscheen in de gevangenis. Hij sprak een voor een met alle vier gevangenen, maar het bleek spoedig, dat het niet zijn doel was, hen te behouden, doch alleen, om uit hun eigen mond te hooren, dat zij kettters waren. Daartoe deed hij hen allerlei vragen. Nu, geen hunner schaamde zich de goede belijdenis. Vrijmoedig kwamen zij er voor uit, dat zij hun vertrouwen alleen op Christus stelden en niet op de zoogenaamde heiligen of op priesters of goede werken. Vooral Bartholomeus, de eenvoudige schrijnwerker, wist hem zoo treffend uit den Bijbel de dwalingen van de roomsche kerk te bewijzen, dat onze priester met den mond vol tanden stond en woedend hem verliet. In zijne machteloosheid kon hij niets anders doen, dan de gevangenen dreigen met de pijnbank en den vreeselijksten marteldood, maar zij antwoorden hem, dat zij gaarne hun leven zouden afleggen voor de zaak van Christus.

Zoo werden zij door nog andere geestelijken bezocht, die allen met hetzelfde doel kwamen. Dag aan dag werden zij zoo gekweld, doch de priesters vorderden niets. Overigens werden zij in de gevangenis beter behandeld, dan zij verwacht hadden : de gevangenenbewaarder scheen wel een goed man te zijn, tenminste hij behandelde hen zoo goed mogelijk en sprak hun gedurig vriendelijk toe. Hij luisterde soms toe, als zij samen

baden of elkander vertroostten met de woorden der H. S.

Eéne zaak evenwel was er, waar Huberts vader hinder van had, en dat was de gedachte, dat zijn zoon hem verraden had. Hij geloofde wel, dat het in onwetendheid gedaan was, maar hoe had het zich toegedragen? Zoo gaarne zou hij dit nader weten.

Nu, Hubert zelf had ook geene gelukkige dagen. Toen zijn vader was weggevoerd en hij met Frans alleen op de weide achterbleef, was zijne droefheid inderdaad groot. Eerst gaf hij zich een tijd lang geheel aan zijn smart over, zoodat Frans dien nacht niet veel hulp van hem had. Toch greep er voordat de morgen aanbrak eene verandering in zijne gemoedsstemming plaats. Al denkende aan hetgeen er geschied was, kwam namelijk plotseling de gedachte bij hem op: zou ik ook iets doen kunnen om vader te verlossen? Dit denkbeeld greep hij in zijne wanhoop aan en zijn moed keerde eenigszins terug. Ja, hij zou zijn vader verlossen! Hoe, dat wist hij niet, maar hij zou het doen, dat stond bij hem vast. En deze gedachte verminderde zijne droefheid.

Zijne moeder was ook zeer teneêrgeslagen, evenals zijne broeders en zusters, doch ook dezen werden eenigszins getroost. De vervolgde christenen van Antwerpen n.l. hoorden, dat Diederik Hubertsz. gevangen was, en nu kwamen zij de vrouw en hare kinderen bezoeken en zooveel mogelijk vertroosten. Ook zorgden ze, dat dit huisgezin geen gebrek behoefde te lijden, nu de man en vader was weggenomen; zij voorzagen ruimschoots in alle behoeften en Hubert kreeg zelfs een pak kleeren aan, zooals hij nog nooit gedragen had. Toen Frans kon wijzen op de kleeren, die hij van den Drossaard ontvangen had als loon, kon Hubert zeggen: dit heb ik gekregen van hen, wien ik zooveel verdriet veroorzaakt heb. De kleeding van Frans was een Judas-loon, de zijne eene vrucht der christelijke liefde.

Ofschoon nu de hevigste smart van Hubert voorbij was, bemerkte Frans toch heel goed, dat hij niet dezelfde was van vroeger. Hij was telkens zoo stil in gedachten verzonken, hij kon toch nog zoo droevig voor zich zitten kijken; en wat Frans ook deed, om hem weêr wat opgeruimder te maken,

het was alles te vergeefs. Dit speet den armen jongen zeer en hij had werkelijk medelijden met hem, want hij hield van Hubert. „Hubert,” zeide hij op zekeren dag tot hem, toen zij weêr naast elkander op de weide zaten, „Hubert, 't is nu acht dagen, dat je vader gevangen zit, niet waar?”

„Ach ja,” antwoordde deze treurig.

„Het spijt mij, dat hij gevangen is, Hubert, en dat gij zoo treurig zijt.”

„Och, Frans, zou ik niet treurig zijn, daar ik mijn eigen vader in de gevangenis gebracht heb?”

„Ja, als ik het vooruit geweten had, dan had ik ook niet willen helpen, waarlijk niet, Hubert.”

„En als vader nu eens gedood wordt, dan ben ik er de oorzaak van.”

„Zou hij dan misschien gedood worden?”

„Zeker, als hij niet uit hunne handen gered wordt, dan maken zij hem dood.”

„Waarom toch?”

„Wel, omdat ze zeggen, dat hij een ketter is.”

De tranen stonden Hubert weêr in de oogen en Frans begon mede te schreien.

„Maar, Hubert, je vader moet niet gedood worden, dat zou mij erg spijten.”

„Dat kun je gemakkelijk zeggen, Frans, maar zij zijn zoo boos!”

„Wie zijn zoo boos?”

„Wel, de priesters!”

„Willen de priesters je vader dooden? De priesters? Dan houd ik niet meer van hen.”

„Niemand kan van hen houden, die ze kent.”

„Je vader moest maar stilletjes uit de gevangenis loopen.”

„Ja, daar loopt men zeker maar naar believen in en uit,” sprak de bedroefde jongen bitter.

„Nu, er zijn er toch al twee uit geloopen. Dat heb ik immers al verteld?”

„Ja, maar de meesten kunnen er niet uit!”

„Mijn oom is de gevangenenbewaarder. Wist je dat wel?”

„Wat zeg je, je oom?”

„Ja zeker, hij is een broer van moeder, een heel best man. Hij komt dikwijls bij ons.”

„Zoo?”

Hubert keek een oogenblik zeer nadenkend voor zich. Het was hem aan te zien, dat er iets bijzonders in hem omging. Eindelijk zeide hij:

„Weet je ook, Frans, of hij spoedig nog eens bij je moeder komt?”

„Ja, hij komt iederen Zondagvoormiddag, dus overmorgen. Maar waarom vraag je dat?”

„Wel, ik wilde hem zoo gaarne eens iets vragen. Zou ik dan Zondagmorgen bij je mogen komen, om hem te spreken?”

„Zeker, Hubert; maar wat wil je hem vragen?”

„Dat kan ik je nu nog niet zeggen; misschien later.”

Het scheen, dat dit gesprek met Frans den armen Hubert goed gedaan had; hij zag er ten minste meer opgeruimd uit, zoodat men haast zou denken, dat zijne hoop verlevendigde.

Weder was eene week voorbijgegaan. De gevangenen verwonderden zich, dat men hen nog zoo lang liet leven, daar zij toch duidelijk getoond hadden, hun geloof niet te willen verloochenen. Of zouden hunne rechters in de zin hebben, hunne gevangenschap te rekken en daardoor ondragelijk te maken? Zou men hen zoo willen bewegen, tot de roomsche dwaalleer weder te keeren?

Het was vrijdagavond, de 17de Augustus. Het regende reeds sedert den namiddag en daardoor was het vroeger donker dan gewoonlijk. 's Avonds te negen uur ongeveer, toen de eenvoudige landbouwers reeds te bed lagen stonden er twee soldaten voor de gevangenis te Marcksem. Zij moesten oppassen, dat geen der gevangenen ontsnapte. Zij vonden het blijkbaar zeer onaangenaam, daar buiten in den regen te moeten zijn, en wenschten, dat zij maar spoedig afgelost werden. Terwijl zij fluisterend met elkander spraken over het onaangename weêr, zagen zij iemand de poort voorbij gaan, die eene groote mand aan den arm scheen te dragen. Neen, hij ging niet voorbij, maar, de beide krijgslieden opmerkende, bleef hij staan en

sprak hen aan. Het was een opgeschoten knaap, die werkelijk eene mand droeg.

„Goeden avond, mannen,” zoo sprak hij, „gij hebt nu ook geen mooi baantje, hoor, hier eenige uren in den regen te staan en in de duisternis te turen.”

De soldaten gaven hem evenwel geen antwoord, en beantwoordden niet eens zijn groet. Maar hij liet hen niet terstond met vreë. Zijne mand neerzettende, zeide hij: „Ik wilde niet gaarne met u ruilen, hoor! Mijn avond is vrij wat aangener dan de uwe.”

Zij gaven nog geen antwoord.

Daarop bukte de knaap zich, en terwijl hij iets uit de mand nam, zeide hij: „Ik heb hier eene mand vol mooie appelen. Wilt ge er ieder eentje van mij aannemen?”

Zonder antwoord te geven, hielden ze beiden de hand op, want, ja waarlijk, een lekkeren appel, daar hadden ze wel trek in. De knaap gaf hun ieder één, maar nauwelijks voelden ze dien in de hand, of ze begonnen beiden vreeselijk tegen den jongen uit te varen.

„Wat?” riep de een, „jou leelijke nachtuil, stop je me daar een verrotten appel in de hand? Wacht, ik zal je dat afleeren!”

Terwijl hij dit zeide, wierp hij den jongen de rotte vrucht naar het hoofd.

„Jou ellendige aap!” schreeuwde de ander, „kom je ons hier bespotten? Daar dan!” en meteen trachtte hij ook met het onwelkome geschenk den jongen gevoelig te treffen. Deze scheen evenwel op zoo iets gerekend te hebben; althans hij bukte heel behendig tweemaal, zoodat de naar hem geworpen appels over hem heen vlogen. Tegelijk nam hij nog een handvol uit de mand en begon nu ook op zijn beurt te gooien.

„Hoe?” zeide hij, „is dat de dank, dien gij mij geeft. Jelui zijt al zeer onbeschaamde kerels. Maar ik zal je toonen, dat ik mij zoo niet laat behandelen, al ben ik nog maar een jongen!”

Op hetzelfde oogenblik wierp hij den eenen soldaat met een verrotten appel juist tegen het hoofd. Boos waren de mannen reeds, thans werden ze woedend, vooral hij, die getroffen was.

„Jou, nietige zuigeling, ben je van moeders schoot gekropen,

en hierheen verdwaald? Wacht, ik zal je dan loopen leeren!"

Tegelijk trad hij toe, om den jongen aan te grijpen, maar deze nam haastig de vlucht, terwijl hij nog riep:

„Ga je met mij mee, dappere mannen?"

Door deze woorden geprikkeld, stooft ook de andere schildwacht op, en wilde zijn kameraad helpen, dien ondeugenden knaap te grijpen. Dit ging echter nog niet zoo spoedig, want hij kon, zoo 't scheen, hard loopen. Wel werd hij in zijnen loop belemmerd door de mand, die hij haastig had opgenomen, doch hij maakte allerlei zijsprongen, zoodat hij hen telkens op nieuw weer vóórkwam. Eindelijk evenwel scheelde het niet veel, of hij werd aangepakt. Toen hij dit bemerkte, nam hij de mand en strooide de appels, die hij er in had, wild om zich heen, en met enkele groote sprongen verdween hij in de duisternis; nu bleek hij hun veel te vlug af. De soldaten knersten op de tanden van woede, dat een baardelooze knaap hen zoo durfde sarren en nog ongestraft uit hunne handen kwam. Toch konden ze hunne woede niet aan hem koelen, hij was uit hun gezicht verdwenen, doch ja, zijne appels lagen daar nog over den grond verspreid, en dit waren geene rotte, maar werkelijk gave vruchten. Dat konden zij wel opmerken, als zij er met den voet tegenschopten.

„Ha, kleine krekkel," riepen zij hem na, „uwe appels zijt ge kwijt. Ge komt er nog slecht af. Dit is de eerste afrekening, later zullen we je wel verder vinden."

Terstond gingen zij aan het grabbelen naar de heerlijke vruchten, doch het was donker en de appels lagen hier en daar verspreid. Zij hielden zich dan ook tamelijk lang op met langs den grond te voelen, of er ergens nog wat lagen. Hunne zakken waren spoedig gevuld en toen namen ze den helm van het hoofd, om daarin de overige te bergen.

Druk waren zij hiermede nog bezig, toen zij plotseling den gevangenbewaarder hoorden roepen:

„Mannen, waar zijt gij?"

Verschrikt sprongen zij voor den dag, want zij wisten zeer goed, dat zij strafbaar waren, wijl zij van hunnen post gegaan waren. Ze hadden gedacht, dat niemand er iets van bemerken zou, doch thans bespeurden ze, dat de man, die hen riep, het

tenminste wist. Toch konden zij geen afscheid nemen van hunne appels, maar met den helm vol van die vruchten, kwamen zij aansnellen.

„Mannen, mannen!” riep nu de gevangenenbewaarder met veel beweging „hebt gij de gevangenen zien loopen?”

„De gevangenen? Wat meent gij?” vroegen zij verschrikt.

„Ja, de gevangenen! Hebt gij ze niet gezien?”

„Nee, is er dan weér een weggelopen?”

„Eén? Niet één, maar drie zijn er weér ontsnapt, tenminste ze zijn niet meer in hun hok.”

Het was den beiden schildwachten, alsof zij door den grond zonken, toen zij dit hoorden, want zij gevoelden wel, dat zij verantwoordelijk waren voor deze ontvluchting. Terstond rees ook de vraag bij hen op: zou die knaap met zijne appels opzettelijk gekomen zijn, om ons van onzen post te lokken en een tijdlang met iets anders bezig te houden dan met onzen plicht? Zou hij zoodoende de ontvluchting mogelijk hebben gemaakt?

„Wat moeten wij nu doen? vroegen ze haastig.

„Wat gij doen moet? Dat is ook eene vraag! Gij moet terstond op onderzoek uitgaan, of ge ze nog weér kunt vinden.”

„Zouden ze reeds lang weg zijn?”

„Nee, voor een uur waren ze er nog. Ik vermoed, dat ze pas weg zijn. Ze moeten door het venster ontsnapt zijn, want ik vond daar een touw in hangen.”

„Dan zullen ze hier nog in den naasten omtrek zijn.”

Dit zeggende, haastten de beide mannen zich, om in de naaste omgeving te gaan onderzoeken. Zij hoopten vurig, dat ze de vluchtelingen in handen mochten krijgen, want zij vreesden eene zware straf, indien ze niet werden opgespoord. Hunne vrees ontstak hen in woede tegen de kettters. Terwijl ze in de duisternis rondzochten, konden ze niet nalaten, telkens hun haat tegen de vervolgdten in allerlei leelijke woorden lucht te geven.

Drie kettters waren er inderdaad ontsnapt, en wel de drie, die samen in hetzelfde hol waren opgesloten; dus: Diederik Hubertsz., de vader van den ons bekenden herdersknaap, Hans Pietersz en Pieter Klein. Het vermoeden, dat de komst van

den knaap met zijne appelen in verband stond met deze ont-koming, was ook zeer gegrond, want die knaap was niemand anders dan Hubert zelf. Zien we, hoe deze het had aangelegd.

Gelijk hij op de weide met Frans had afgesproken, was hij den vorigen Zondag heengegaan, om den gevangenenbewaarder te ontmoeten. Hij bedoelde van zijne zijde met deze ontmoeting niets anders dan een middel te vinden tot bevrijding van zijn' armen vader. Daar hij gehoord had, dat deze cipier een goed en medelijdend man was, waagde hij het, tot hem over zijn vader te spreken. Eerst vroeg hij, hoe het hem in de gevangenis ging, waarop hij tot antwoord ontving:

„Uw vader is even als de andere gevangenen goedsmoeds en houdt zijn belijdenis vast.”

Toen waagde Hubert het, hem alles te vertellen, ook hoe hij zonder het te willen zelf mede oorzaak was van de gevangenschap des geliefden mans. Tevens gaf hij te kennen, dat hij wel alles zou willen doen, om deze daad ongedaan te maken, ja, dat hij zelf wel in de plaats van zijn vader de gevangenschap zou willen ondergaan.

De cipier begreep wel, waartoe de jongen eindelijk zou komen, indien hij hem een weinig aanmoedigde, n.l. tot het verzoek, of hij, cipier, niet iets zou kunnen doen tot de zoo vurig gewenschte bevrijding, en daar hij over zoo iets niet wilde spreken in het bijzijn van zijne zuster en hare kinderen, ontnam hij den knaap daartoe de gelegenheid, door te zeggen: „Ja, mijn jongen, gedane zaken nemen geen keer. Er is niets aan te doen, uw vader is nu gevangen en het laat zich voorzien, dat hij den kerker niet zal verlaten, dan om gedood te worden.”

Dit woord sneed den jongen door de ziel en ontnam hem plotse-ling alle hoop. Hij had dagen lang gepeinsd op een middel, om iets voor zijn vader te doen; eindelijk was hij door het gesprek met Frans er toegekomen, om zijne hoop op den gevangenenbewaar-der te stellen, en zie — die man kwam hem daar nu zeggen: voor uw vader is niets meer te doen; hij zal gedood worden. Het was voorzeker geen wonder, dat de knaap in tranen uitbarstte, en jammerend uitriep:

„Dan heb ik mijn vader vermoord! Och, ik wenschte, dat ik maar dood was!”

De cipier had werkelijk medelijden met hem, meer dan hij durfde zeggen, want hij was niet alleen een goedhartig man, maar ook zelf den kettters niet ongenegen. Hij gevoelde, dat hij iets moest doen, om den armen jongen wat op te beuren, daarom zeide hij:

„Hoor eens knaap, uw vader is een gelukkig man, want hij vreest den dood niet, hij gaat naar zijnen Heere, als hij sterft. En gij moet niet wenschen, dat gij maar dood waart, doch wensch liever, dat gij eenmaal zoo zijn moogt als uw vader, al moest gij dan ook op een schavot sterven. En heb ik gezegd, dat er voor hem niets te doen is, ik moet er bijvoegen, dat bij God evenwel alle dingen mogelijk zijn. Roep tot Hem, mijn jongen, Hij is machtig, om het onmogelijke te doen.”

Dit woord scheen wel in goede aarde te vallen; de knaap droogde zijne tranen en zeide:

„Ja, dat zal ik doen! Waarom heb ik het ook niet eerder gedaan!”

En zich een oogenblik bezinnende, voegde hij er bij:

„Zou het mij ook vergund kunnen worden, vader nog eens te zien en te spreken?”

„Dat is wel mogelijk, maar zeker kan ik het u niet beloven,” antwoordde de cipier. „Kom evenwel dezen avond precies om negen uur aan de gevangenis. Ik zal u dan zelf aan de poort wachten, en dan zullen we zien.”

„Gij zijt een goed man,” riep Hubert. „O, ik zeg u duizendmaal dank voor uwe goedheid, en precies om negen uur zal ik er zijn.”

Tamelijk bemoedigd ging de jongen heen, en vergat niet, wat hem gezegd was. Voor het eerst in zijn leven had hij in oprechtheid des harten tot God. Het was een zeer eenvoudig gebed; in zijn eigen taal en op zijne ongekunstelde wijze sprak hij tot den Heere. Nu was het geen roomsch formulier-gebed, zooals hij vroeger gebeden had, maar een spreken zooals zijn hart hem ingaf, en hij ondervond, dat dit bidden hem reeds goed deed.

's Avonds te negen uur was hij aan de poort en de cipier ook. De laatste evenwel had hem daar laten komen, niet om hem bij zijn vader te brengen, maar om eens alleen met hem

te spreken, want de goede man was werkelijk genegen, om het zijne te doen tot bevrijding der gevangenen. Dit deelde hij den jongen ook mede, die daardoor opgetogen werd van blijdschap. We zullen het tusschen hun gevoerde gesprek maar niet letterlijk mededeelen, maar alleen zeggen, wat de inhoud er van was.

Hij deelde aan Hubert mede, dat er wel mogelijkheid was, om zijn vader en diens beide medegevangenen te bevrijden, doch om den vierden, Bartholemeus van Hoy, los te krijgen, daartoe zag hij geen kans, wijl de sleutel van de deur van diens cel in handen was van een geestelijke, die hem telkens bezocht. De andere drie zouden op deze wijze bevrijd kunnen worden: iemand moest op een' donkeren avond de schildwachten een poosje afleiden, dan zou hij, cipier, hen ongemerkt door eene deur aan de achterzijde van de gevangenis naar buiten laten, waar zij dan oogenblikkelijk in het bosch zich konden verbergen. Hubert moest dan vooraf met de hervormden te Antwerpen afspreken, dat ze op eene bepaalde plaats in het bosch met paarden gereed zouden staan, om de gevangenen terstond en snel in veiligheid te brengen. Ook had Hubert te zorgen, dat er iemand was, die de soldaten van hun post aftrok. De wijze, waarop dit kon geschieden, deelde hij hem mede. Hij rekende daarbij een weinig op de kinderachtigheid en ruwheid van de meeste dier krijgslieden.

Het spreekt van zelf, dat Hubert alles gaarne op zich nam. Geene moeite was hem te groot, en hij rekende er ook op, dat de goede lieden uit Antwerpen gaarne alles zouden doen, wat van hen gevraagd werd. Op Vrijdagavond, precies te negen uur, zou men het beproeven, en om er den schijn aan te geven, dat de gevangenen ontsnapten zonder toedoen van den cipier, zou deze een touw in het venster hangen van hun hok.

Hubert kon geene woorden vinden, om den goeden man te danken, toen hij dit alles gehoord had. Vol goeden moed spoodde hij zich weér heen. Had hij dien middag voor het eerst gebeden, dien avond heeft hij ook uit den grond zijns harten den Heere gedankt, terwijl hij ook niet ophield, verder Hem om hulp en zegen te smeecken

Hij sprak het noodige af met enkele Antwerpenaren, en

belaste zich zelf met de taak, om de schildwachten te sarren. Hoe de zaak werd uitgevoerd en goed gelukte, hebben we boven reeds gezien.

Toen de soldaten op onderzoek uitgingen, zaten de ontkomenen reeds te paard. Ze snelden naar eene hun aangewezen plaats buiten Antwerpen, waar een schip gereed lag, om hen naar Engeland te voeren. Nadat Hubert zijn werk gedaan had, spoedde hij zich ook daar heen en begaf zich mede scheep.

V.

IN DEN VREEMDE.

~~~~~

Dat was eene blijdschap, toen Hubert in het schip op de Schelde zijn vader ontmoette. De jongen wist inderdaad niet, hoe hij zijne blijdschap zou uitdrukken. Niet alleen omhelsde hij den bevrijden vader hartelijk, maar door allerlei uitroepingen gaf hij zijne opgewondenheid te kennen.

„Nu krijgen ze u niet weér, lieve Vader!” zoo riep hij nu eens, en dan weér: „God heeft het gedaan, Vader! Ik heb tot Hem gebeden, en Hij heeft gehoord. Nu weet ik ook, dat de ketters' gelijk hebben, en dat de priesters bedriegers zijn!”

Diederik was verheugd, dat hij zijn zoon zoo hoorde spreken.

„Gij hebt wèl gezegd, Hubert, dat God het gedaan heeft. O, wat is het een goede Heere, dien wij dienen. Neen, dat hadden wij niet verdiend, dat Hij ons zoo zou zegenen. O, Hubert, gij moet ook dien lieven Heiland dienen; gij weet niet, jongen, hoe goed Hij is. Ik heb nog maar sedert korten tijd mijn hart geheel aan Hem gegeven, en welk een zalig genot heb ik nu reeds gesmaakt, ook toen ik in de gevangenis zat. O, wat zal het heerlijk zijn, Hem altijd en dan op volkomene wijze te dienen! Hubert, mijn jongen, gij moet niemand anders dienen dan Hem!”

„Och, vader, ik weet niet, hoe ik Hem dienen moet, en wat zou ik arme ellendige jongen Hem ook dienen, wat zou dat nu waard zijn? Maar dat Hij goed is, dat geloof ik. O, *kon* ik Hem ook maar dienen,”

„Ja, mijn jongen, 't is ook waar, ik heb u ook niet onderwezen in zijnen dienst; ik was er vroeger zelf onkundig van; maar nu zullen we zijn woord onderzoeken; gij moet ook lezen leeren, o, als het daarvoor moet dienen, dat God mij uit de gevangenis bevrijd heeft, om u, mijn armen jongen, in zijnen dienst op te leiden, dan zal ik Hem er eeuwig voor danken.”

Op die wijze spraken zij nog veel en lang, maar er waren behalve de ons bekende vluchtelingen nog verscheidene personen meer aan boord. Allen waren het menschen, die om het dierbare geloof den vaderlandschen bodem moesten verlaten om in den vreemde als ballingen om te zwerven.

Dezen verblijdden zich te zamen in de gelukkige ontvluchting van ons drietal, en hartelijk werd den Heere de dank er voor toegebracht. Gedurende de geheele reis werd er bijna niet anders gesproken dan over den dienst des Heeren. De Bijbel werd veel gelezen en over den inhoud gesproken; gebed en lofgezang wisselden elkander af, zoodat men haast geneigd zou zijn te vragen: zijn dat menschen, die in ballingschap gaan? Hoe kunnen zij zoo goedsmoeds zijn? *De dienst des Heeren is een groot gewin*, dat was aan hen te zien.

De reis naar Engeland was voorspoedig; zonder ongelukken kwamen zij er aan en ze werden er door hunne broeders en zusters in den Heere met open armen ontvangen, en verzorgd. Wel ondervonden de ballingen het onaangename van in een vreemd land te moeten wonen, maar de Heere beschikte alles ten goede voor hen. Zij werden zooveel mogelijk door Christelijke vrienden voortgeholpen, en weldra in staat gesteld, om door eigen arbeid in hun onderhoud te voorzien.

Diederik en zijn zoon Hubert traden in dienst bij eenen visscher. Dat was voor beiden eerst wel zeer vreemd, doch zij werden spoedig aan het nieuwe bedrijf gewend, en wat hun aanvankelijk ontbrak aan bedrevenheid in dit werk, dat werd vergoed door de toegevendheid van hun schipper, die ook een der hunnen was.

Wat Diederik zich voorgenomen had, voerde hij uit: hij onderwees zijn zoon in de Schriften, die wijs kunnen maken tot zaligheid en de Heere zegende zijn woord aan Huberts hart, zoodat ook deze eerlang kon zeggen: *Christus is mijn*

Heer en Koning. Dat was eene blijdschap ook voor het vaderhart van Diederik, waarvoor hij niet naliet den Heere te danken. Zij waren nu samen recht gelukkig.

Toch waren er ook nog doornen op hun pad: Diederik schreef n. l. zijne vrouw om met de andere kinderen ook naar Engeland te komen: de vrienden van Antwerpen wilden ook haar daartoe helpen, maar hij kon haar daartoe niet overhalen; zij antwoordde, dat zij in haar geloof (n. l. in het roomsche) sterven en ook hare kinderen er in opvoeden wilde, zoodat zij niet zou komen. Dat was voor Hubert en zijn vader recht treurig, en gaf hun dagelijks stof om God voor hunne betrekkingen te bidden.

Kort na hunne aankomst in Engeland kreeg Diederik een brief uit Antwerpen, waarin o. a. ook dit te lezen was:

„Onze zeer geliefde broeder Bartholomeus van Hoy is den 29en van oogstmaand te Antwerpen onthalsd. Na uwe vlucht uit den kerker, heeft men hem naar deze stad overgebracht. Men vreesde zeker, dat ook hij nog eens ontkomen zou. In zijn nieuwen kerker heeft men het hem nog zeer lastig gemaakt; op allerlei wijze hebben de geestelijken getracht, hem ten val te brengen, doch hij heeft genade van zijn God ontvangen, om hen te wederstaan en vrijmoedig zijn Heiland te belijden. Daarom is hij dan ook eindelijk onthalsd; niet in het openbaar, maar als in het geheim, op een morgen tusschen vier en vijf uur. Zijn einde is heerlijk geweest: hij juicht nu voor den troon van God.

Lieve broeder, zulke martelaren zijn niet te beklagen, maar veeleer te benijden. De vijanden gaan voort, ons te benauwen, maar onze hoop is op God; Hij zal ons zulk eene uitkomst schenken, als het nuttigste voor ons is.”

Tot zoover de brief.

Diederik en Hubert waren zeer getroffen door den inhoud en bij vernieuwing opgewekt, om tot God te bidden, te moge volharden tot het einde.

Naar het vaderland terug keeren, konden zij in langen tijd nog niet, want de vervolging werd weldra nog heviger. Diederik is dan ook in Engeland gestorven; maar Hubert heeft zijn land weder gezien, eenige jaren later, toen hij met de Watergeuzen hier heen voer.

